

Hallituksen esitys Eduskunnalle pienten lasten hoidon tukemista koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan pienten lasten hoidon tukijärjestelmää muutettavaksi erityisesti kunnan järjestämästä lasten päivähoidosta perittävien maksujen ja lasten vanhemmille tai heidän valitsemalleen yksityisen hoidon tuottajalle maksettavan tuen osalta.

Perheiden nykyisen kaltainen valintaoikeus toisaalta kunnan järjestämän päivähoidon ja toisaalta vanhempien käytettäväksi annettavan taloudellisen tuen välillä ehdotetaan säilytettäväksi. Nykyisin lasten kotihoidon tuen muodossa perheille suunnattu tuki ehdotetaan kuitenkin korvattavaksi lasten yksityisen hoidon tuella. Tuki maksettaisiin vanhempien itse hoitaessa lasta heille ja toisaalta, jos perhe valitsee muun yksityisen päivähoidon, yleensä suoraan hoidon tuottajalle. Valintaoikeus kunnan järjestämän päivähoidon ja yksityisen hoidon tuen välillä koskisi vanhempien itse hoitaessa lasta niitä perheitä, joissa lapsi tai perheen nuorin näin hoidettavista lapsista on alle kolmivuotias. Oikeus muuhun yksityisen hoidon tukeen laajenisi koskemaan kunnan järjestämän päivähoidon tapaan perheitä, joissa on alle kouluikäinen lapsi.

Yksityisen hoidon tuki koostuisi lapsen iän mukaan porrastetusta hoitorahasta ja tulositonnaisesta hoitolisästä.

Uudistuksen osana on tarkoitus muuttaa myös kunnan järjestämästä lasten päivähoidosta perittäviä maksuja siten, että niissä sovellettava tuloharkinta vastaisi mahdolli-

simman tarkasti ehdotettua lasten yksityisen hoidon tuen hoitolisää määrättäessä noudatettavaa tuloharkintaa. Maksuja muutettaisiin lisäksi siten, että päivähoidon kuukausimaksu olisi 200—1 000 markkaa. Kunta voisi kuitenkin eräin laissa säädetyin rajoituksin harkintansa mukaan vapauttaa pienituloiset perheet maksusta tai ottaa käyttöön 1 200 markan kuukausimaksun suurituloisille perheille.

Lasten yksityisen hoidon tuen toimeenpanosta huolehtisi kansaneläkelaitos. Kansaneläkelaitos myös tekisi selvityksen ja päätöksen perheen tuloista, joiden perusteella kunta määräisi päivähoitomaksun.

Esitys on osa laajempaa uudistushanketta, jolla pyritään yhteensovittamaan pienten lasten hoidon tukimuodot, asumisen tukeminen, toimeentulotuki, työttömyysturva ja verotus siten, että ne nykyistä paremmin olisivat yhteentoimivia.

Esitys liittyy valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Esitetyt muutokset on mitoitettu siten, etteivät ne aiheuta kustannusmuutoksia kunnan eikä valtion talouteen.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 1997 elokuun alusta.

Tuen maksaminen suoraan yksityisen hoidon tuottajalle alkaisi kuitenkin vasta vuoden 1998 alussa. Siihen saakka tuki suoritettaisiin perheille.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	4
1. Nykytila	4
1.1. Lainsäädäntö	4
Oikeus kunnan järjestämään päivähoitopaikkaan ja lasten kotihoidon tukeen . . .	4
Yksityisen päivähoitotoiminnan valvonta	5
Kunnan järjestämän päivähoidon ja lasten kotihoidon tuen rahoitus ja hallinnointi	5
Lasten kotihoidon tuki	6
Kotihoidon tuen käsite	6
Perusosa	6
Sisaruskorotus	6
Lisäosa	6
Korotettuna maksettava lasten kotihoidon tuki	7
Lasten päivähoidon ja lasten kotihoidon tuen perhe- ja tulokäsitteet	7
Perhekäsite	7
Tulokäsite	7
Osittainen kotihoidon tuki	8
Toimeenpanossa noudatettavat menettelysäännökset	8
1.2. Käytäntö	9
Kunnan järjestämä päivähoito	9
Yksityinen, kodin ulkopuolinen hoito	9
Kotona tapahtuva hoito	9
1.3. Nykytilan arviointi	9
2. Uudistuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	12
3. Esityksen vaikutukset	13
3.1. Taloudelliset vaikutukset	13
3.2. Organisatoriset vaikutukset	14
3.3. Vaikutukset perheisiin ja lapsiin	14
4. Asian valmistelu	15
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	15
5.1. Riippuvuus muista esityksistä	15
5.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja muista velvoitteista	16
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	16
1. Lakiehdotusten perustelut	16
1.1. Laki lasten yksityisen hoidon tuesta	16
1.2. Laki lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta	24
1.3. Laki lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	24
1.4. Laki työttömyysturvain muuttamisesta	24
1.5. Laki työmarkkinatuesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta	24

1.6. Laki opintotuesta annetun lain 6 §:n 8 kohdan ja 17 §:n 2 momentin kumoamisesta	24
1.7. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta	25
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	26
3. Voimaantulo	26
4. Säättämisjärjestys	26

LAKIEHDOTUKSET

1. Laki lasten yksityisen hoidon tuesta	28
2. Laki lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta	35
3. Laki lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	36
4. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	37
5. Laki työmarkkinatuesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta	38
6. Laki opintotuesta annetun lain 6 §:n 8 kohdan ja 17 §:n 2 momentin kumoamisesta	39
7. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta . . .	40

LIITE

Rinnakkaistekstit

2. Laki lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta	42
3. Laki lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	43
4. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	44
5. Laki työmarkkinatuesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta	46
7. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta . . .	47

Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta	49
---	----

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

Oikeus kunnan järjestämään päivähoitopaikkaan ja lasten kotihoidon tukeen

Lasten päivähoidosta annetun lain (73/36) 2 §:n mukaan lasten päivähoitoa voivat saada lapset, jotka vielä eivät ole oppivelvollisuusikäisiä, sekä milloin erityiset olosuhteet sitä vaativat, eikä hoitoa ole muulla tavoin järjestetty, myös tätä vanhemmat lapset. Lasten päivähoito on pyrittävä järjestämään siten, että se tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan.

Lain 11 §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan on lisäksi huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa voidaan antaa lapsen äidinkielenä olevalla suomen, ruotsin tai saamen kielellä.

Vuonna 1985 annettiin lait lasten kotihoidon tuesta ja sen voimaannpanosta (24/85 ja 25/85). Samalla lasten päivähoidosta annettuun lakiin lisättiin uusi 11 a § (28/85). Sanoittujen säännösten mukaan kaikkien alle kolmivuotiaiden lasten vanhemmat tai muut huoltajat ovat vuoden 1990 alusta voineet sairausvakuutuslaissa (364/63) tarkoitettua vanhempainrahakauden päätyttyä saada lapsen hoidon järjestämiseksi valintansa mukaan lasten kotihoidon tukea tai kunnan järjestämän päiväkotitai perhepäivähoitopaikan.

Lasten kotihoidon tuesta annettua lakia muutettiin vuonna 1991 annetulla lailla (631/91) siten, että lasten kotihoidon tukea ja kunnan järjestämää päivähoitopaikkaa koskevaa valintaoikeutta laajennettiin yhdellä ikäluokalla koskemaan alle nelivuotiaiden lasten perheitä. Vastaava muutos tehtiin myös lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:ään lisäämällä säännökseen uusi 2 momentti (630/91). Lait säädettiin tulemaan voimaan vuoden 1993 alusta.

Samassa yhteydessä lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n 1 momenttia muutettiin siten, että lapsen vanhemmille tai muille huoltajille säädettiin vanhempainrahakauden

päätyttyä oikeus saada lapselle kunnan järjestämä päivähoitopaikka siihen saakka, kunnes lapsi siirtyy peruskoululaissa (476/83) tarkoitettuna oppivelvollisena peruskouluun tai sitä vastaavaan kouluun. Päivähoitoa on kuitenkin järjestettävä osa-aikaisesti, kun lapsi ennen peruskoululaissa tarkoitettua oppivelvollisuuskäyttä osallistuu esiopetukseen koulussa. Laki säädettiin tulemaan voimaan vuoden 1995 elokuun alusta. Lain voimaantulo kuitenkin siirrettiin lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (1496/94) vuoden 1996 alkuun.

Vuoden 1993 alusta tuli voimaan uusi lasten kotihoidon tuesta annettu laki (797/92), joka korvaa aikaisemman vastaavan lain. Uudella lailla kotihoidon tuen toimeenpanoon liittyvät tehtävät siirrettiin kokonaisuudessaan kansaneläkelaitokselle. Lisäksi voimassa olleisiin kotihoidon tukea koskeviin säännöksiin tehtiin joitakin lähinnä teknisluonteisia tarkistuksia.

Uuden lain 1 § vastaa asiallisesti edellä selostettua lasten kotihoidon tukea ja kunnan järjestämää päivähoitopaikkaa koskevan valintaoikeuden laajentumista. Säännös oikeuttaa alle nelivuotiaan lapsen vanhemmat tai muut huoltajat, jotka eivät lapsen hoidon järjestämiseksi valitse kunnallista hoitopaikkaa, lapsen muulla tavalla tapahtuvan hoidon järjestämiseksi saamaan lasten kotihoidon tukea. Säännöksen sanamuoto pyrkii korostamaan kotihoidon tuen luonnetta kunnan järjestämälle päivähoitopaikalle vaihtoehtoisena lapsen muulla tavalla tapahtuvia hoitojärjestelyjä tukevana sosiaalipalvelujärjestelmän osana. Vastaava tekninen täsmennys tehtiin myös lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n 2 momenttiin (798/92).

Lasten kotihoidon tukea ja kunnan järjestämää päivähoitopaikkaa koskevan valintaoikeuden laajentumista vuoden 1993 alusta alle nelivuotiaiden lasten perheisiin on lasten kotihoidon tuesta annetun lain ja lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n 2 momentin väliaikaisesti voimassa olemaan säädetyillä muutoksilla useampaan otteeseen siirretty, viimeksi vuoden 1998 alkuun (muut. 1287/92 ja 1288/92, 1495/94 ja 1496/94 sekä 1526/95 ja 1527/95).

Kotihoidon tukea ja päivähoitopaikkaa koskeva valintaoikeus koskee siten vuoden 1997 loppuun edelleen vain alle kolmivuoti-

aiden lasten perheitä. Oikeus kunnan järjestämään päiväkotitai perhepäivähoitopaikkaan on sen sijaan vuoden 1996 alusta koskenut kaikkien alle kouluikäisten lasten perheitä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) 4 §:n 1 momentin mukaan kunta voi täyttää lasten päivähoitoa koskevan järjestämisvelvoitteen hoitamalla toiminnan itse, sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa, olemalla jäsenenä toimintaa hoitavassa kuntayhtymässä taikka hankkimalla palveluja valtiolta, toiselta kunnalta, kuntayhtymältä tai muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

Yksityisen päivähoitotoiminnan valvonta

Lasten päivähoitosta annetun lain 28 §:n mukaan yksityinen henkilö tai yhteisö, joka korvausta vastaan harjoittaa lasten päivähoitotoimintaa, on velvollinen tekemään ilmoituksen asianomaiselle sosiaalilautakunnalle viimeistään kahden viikon kuluessa toiminnan aloittamisesta. Sosiaalilautakunnan tehtävänä on asetuksessa tarkemmin säädettyllä tavoin valvoa toimintaa. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti on sanktioitu lain 30 §:ssä.

Lasten päivähoitosta annetun asetuksen (239/73) 11 §:n mukaan sosiaalilautakunnan tulee lain 28 §:n 1 momentissa säädetyn, päivähoiton harjoittamista koskevan ilmoituksen saatuaan välittömästi suorittaa tarkastus päivähoitopaikassa sekä huolehtia siitä, että päivähoitopaikka ja siellä annettava hoito vastaavat päivähoitolle asetettuja terveydellisiä ja muita vaatimuksia.

Lain 29 §:n mukaan, jos yksityinen päivähoitopaikka tai siinä annettu hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, sosiaalilautakunnan on yritettävä sopivin keinoin saada aikaan korjaus. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, sosiaalilautakunta voi kieltää lapsen pitämisen päivähoitossa sanotussa hoitopaikassa.

Vuoden 1997 alusta tulee voimaan uusi laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (603/96). Sanotun lain säännökset täydentävät lasten päivähoitosta annetun lain valvontasäännöksiä.

Kunnan järjestämän päivähoiton ja lasten kotihoidon tuen rahoitus ja hallinnointi

Kunnat vastaavat lasten päivähoitojärjestel-

män ja lakisääteisen lasten kotihoidon tuen kustannuksista. Valtio osallistuu rahoitukseen sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetussa laissa (733/92) säännellyn laskennallisen sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuusjärjestelmän kautta (päivähoitolaki 12 § ja kotihoidontukilaki 7 § 1 mom.). Suunnittelu- ja valtionosuuslakia ei kuitenkaan sovelleta kotihoidon tuesta annetun lain 17 §:ssä tarkoitettua korotettuna maksettavasta lasten kotihoidon tuesta aiheutuviin kustannuksiin (laki 7 § 2 mom.).

Lain 17 §:ssä tarkoitettu kuntien harkinnanvaraisesti maksama korotettu lasten kotihoidon tuki eli niin sanotut kuntalisät lakisääteistettiin vuoden 1993 alusta uuden kotihoidontukilain säätämisen yhteydessä kytkemällä niiden toimeenpano lakisääteisen tuen toimeenpanoon. Kuntalisien rahoitusta ei tässä yhteydessä kuitenkaan muutettu, vaan ne jäivät edelleen kokonaan kuntien itsensä kustannettaviksi.

Lasten päivähoitosta annetun lain mukaisista tehtävistä huolehtii kunnan sosiaalilautakunta (päivähoitolaki 11 § 2 mom.).

Lasten kotihoidon tuesta annetun lain mukaiset tehtävät puolestaan hoitaa kansaneläkelaitos. Tuen toimeenpanossa noudatetaan pääsääntöisesti sairausvakuutuslaissa äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan toimeenpanosta säännellyjä menettelyjä (kotihoidontukilaki 3 §).

Kotihoidon tuen rahoituksesta säädetään lain 4 §:ssä. Kunta korvaa kansaneläkelaitokselle tuen maksamisesta aiheutuvat kustannukset kokonaisuudessaan. Kunnan maksettavaksi tuleva kustannusten korvaus määrätään kuukausittain käyttäen perusteena niille tuen saajille maksettavia tukia, joiden kotikuntalaissa (201/94) tarkoitettu kotipaikka tämä kunta on kuukauden 1 päivänä. Jos tuen saaja opiskelun, työn tai vastaavien syiden vuoksi oleskelee muussa kuin kotikunnassaan eikä hänen kotikuntansa kotikuntalain 3 §:n mukaan sen vuoksi muutu, on hänelle maksettava tuki kuitenkin sen kunnan maksettavaksi tulevan kustannusten korvauksen perusteena, jossa hän oleskelee kuukauden 1 päivänä. Kustannusten korvauksesta vähennetään asianomaisen kunnan aikaisemmin lain 5 §:n nojalla maksamien ennakoiden ja tuen maksupäivänä tosiasiassa maksetun tuen erotus sekä lain 18 §:n nojalla takaisinperitty tuki.

Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiuden

turvaamiseksi kunnan tulee lain 5 §:n mukaan suorittaa laitokselle ennakkoa. Ennakon suorittamista varten kansaneläkelaitoksen on pykälän 1 momentin mukaan viimeistään kunkin kuukauden 15 päivänä ilmoitettava kunnalle sinä kuukautena kotihoidon tukea saavien henkilöiden tukien yhteismäärä. Pykälän 2 momentin mukaan kunnan on tämän ilmoituksen perusteella suoritettava kyseinen rahamäärä kansaneläkelaitokselle sen määrämällä tavalla ennakoon viimeistään saman kuukauden 20 päivänä. Kansaneläkelaitoksella ei sitä koskevan lainsäädännön mukaan ole mahdollisuutta suorittaa tukea saajalle, ellei vastaavaa rahamäärää ole säännöksessä tarkoitettulla tavalla sille etukäteen toimitettu.

Lain toimeenpanosta aiheutuvat toimitamannot luetaan kansaneläkelaitoksen toimitamenoiksi (laki 6 §).

Kuntien väliset järjestämisvelvollisuutta koskevat riita-asiat ratkaisee sekä päivähoidon että kotihoidon tuen osalta lääninoikeus. Nämä hallintoriitojen oikeuspaikkaa koskevat säännökset sisältyvät sosiaalihuoltolain (710/82) 51 §:ään (päivähoito) ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain 25 §:ään (kotihoidon tuki). Sanottujen säännösten mukaan, milloin sosiaalihuoltoa koskevassa asiassa tai kotihoidon tuen rahoitusta koskevassa asiassa muutoin kuin valitustietä haetaan ratkaisua kuntien välistä korvausvelvollisuutta koskevaan riitaan, ratkaisee tällaisen riita-asian se lääninoikeus, jonka alueella hakijakunta sijaitsee.

Lasten kotihoidon tuki

Kotihoidon tuen käsite

Lasten kotihoidon tuesta annetun lain väliaikaisesti muutetun 2 §:n mukaan lasten kotihoidon tuella tarkoitetaan alle kolmivuotiaan lapsen vanhemmille tai muille huoltajille lapsen hoidon järjestämiseksi suoritettavaa taloudellista tukea, johon kuuluu perusosa, sisaruskorotus ja tulosidonnainen lisäosa.

Perusosa

Lain väliaikaisesti muutetun 8 §:n 1 momentin mukaan perusosan saamisen edellytyksenä on, että perheessä on alle kolmivuotias lapsi, jota ei hoideta kunnan järjestämässä päivähoitossa. Perusosa on 1 päivästä tammikuuta 1996 1 500 markkaa kalenteri-

kuukaudessa (2 momentti). Perusosan määrä on sidottu työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen soveltamista varten kalenterivuositain vahvistettavaan indeksilukuun (3 momentti).

Perusosaa ei makseta ajalta, jolta perheellä on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaisista äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa, tai mikäli tällaista oikeutta ei ole, ennen kuin sairausvakuutuslain mukainen edellä tarkoitettu aika on päättynyt. Perusosaa ei myöskään makseta erityisäitiysrahan maksamisajalta (8 § 1 mom.).

Sisaruskorotus

Lain 9 §:n 1 momentin mukaan sisaruskorotukseen ovat oikeutettuja perheet, joissa on perusosaan oikeuttavan lapsen lisäksi yksi tai useampi alle seitsemänvuotias kunnallisen päivähoitojärjestelmän ulkopuolella oleva lapsi. Kuitenkaan 3—6-vuotiaan lapsen kohdalla kunnan järjestämä enintään 5 tuntia kestävä päivähoito (osapäivähoito) ei ole esteenä sisaruskorotuksen saamiselle. Sisaruskorotus on kutakin korotukseen oikeuttavaa lasta kohti 20 prosenttia perusosasta, nykyisin 300 markkaa (3 momentti).

Sisaruskorotuksen maksamista jatketaan, vaikka sisaruskorotusta saava perhe alkaisi saada erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Sisaruskorotusta maksetaan myös tilanteissa, joissa perheen vanhempainrahakautta on pidennetty useamman kuin yhden lapsen samanaikaisen syntymän johdosta, edellyttäen, että perheen saaman vanhempainrahan määrä on pienempi kuin kotihoidon tuen perusosan ja sisaruskorotuksen laskennallinen yhteismäärä. Vanhempainrahakauden pidennyksen ajalta sisaruskorotuksen tuen perusosan ja sisaruskorotuksen yhteismäärän ja vanhempainrahan erotus. Jos perhe kuitenkin on ennen vanhempainrahakauden pidennystä saanut sisaruskorotusta, voidaan sen maksamista jatkaa aikaisempien perusteiden mukaisesti, jos se on perheelle edullisempaa (9 § 2 mom.).

Lisäosa

Lain 10 §:n mukaan lisäosaa maksetaan, jos perusosaan oikeuttavaa lasta hoitaa pääasiassa hänen omassa kodissaan jompikumpi hänen vanhemmistaan tai hänen muu huoltajansa ja perheen veronalaiset tulot kuukau-

dessa eivät ylitä lisäosaan oikeuttavaa rajaa. Vaikka lisäosaa saava perhe alkaa saada erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, lisäosan maksamista jatketaan samoin edellytyksin näiden etuuksien estämättä. Jos edellä mainitut edellytykset täyttävän perheen, joka ei vielä saa lisäosaa, vanhempainrahakautta on pidennetty useamman kuin yhden lapsen samanaikaisen syntymän johdosta, perheelle maksetaan lisäosaa myös vanhempainrahakauden pidennyksen ajalta.

Lain 11 §:n 1 momentin mukaan lisäosan täysi määrä on 80 prosenttia perusosasta, nykyisin 1 200 markkaa. Pykälän 2 ja 3 momentin perusteella täysimääräinen lisäosa myönnetään perheelle, jonka tulot ovat enintään 4 617 markkaa kalenterikuukaudessa. Tulojen ollessa suuremmat täysimääräistä lisäosaa vähennetään 15 prosentilla siitä määrästä, jolla tulot kalenterikuukaudessa ylittävät kyseisen rajan. Lisäosa poistuu tulojen ylittäessä 12 613 markkaa. Tuloraja tarkistetaan kalenterivuositain vahvistettavan TEL-palkkaindeksin mukaan.

Lisäosan määrä vahvistetaan toistaiseksi. Määrää on kuitenkin tarkistettava, jos lisäosaan vaikuttavat tulot ovat olennaisesti muuttuneet (11 § 5 mom.).

Korotettuna maksettava lasten kotihoidon tuki

Kunnat voivat lakisääteisen lasten kotihoidon tuen lisäksi maksaa niin sanottuja kunnallisia lisä. Kunnalliset lisät on lasten kotihoidon tuesta annetussa laissa säilytetty kuntien harkintaan perustuvina ja valtionosuuden ulkopuolella. Lain 17 §:ssä säädetään perusteista, joita kunnallisen lisän tulee noudattaa, jotta se voitaisiin ottaa kansaneläkelaitoksen toimeenpaneman lasten kotihoidon tukijärjestelmän piiriin. Kunta voi kuitenkin kansaneläkelaitoksen kanssa sopia päätätä myös muista kuin laissa säädetyistä korotusperusteista.

Lasten päivähoidon ja lasten kotihoidon tuen perhe- ja tulokäsitteet

Kunnan järjestämä päivähoito ja lasten kotihoidon tuki tarjoavat perheille vaihtoehtoisen mahdollisuuden lapsen hoidon järjestämiseksi. Tämän vuoksi on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, että perhe- ja tulokäsitteet molemmissa vaihtoehtoisissa palvelumuodoissa mahdollisimman pitkälle vastaavat

toisiaan.

Lasten kotihoidon tuen perhekäsite täsmennettiin ja lisäosan määräytymisperusteena oleva tulokäsite muutettiin vuoden 1995 huhtikuun alusta lukien vastaamaan kunnan järjestämän lasten päivähoidon maksujen määräytymisperusteena käytettyjä vastaavia käsitteitä.

Perhekäsite

Lasten päivähoidon osalta perhettä koskevat yksityiskohtaiset säännökset sisältyvät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun asetukseen (912/92), jäljempänä asiakasmaksuasetus.

Päivähoidossa palvelun käyttäjäksi katsotaan lapsen ohella hänen kanssaan yhteistaloudessa elävät vanhemmat tai muut huoltajat. Perheellä tarkoitetaan yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä henkilöitä sekä molempien samassa taloudessa eläviä alaikäisiä lapsia (asetus 2 § 1 ja 2 kohdat). Päivähoidosta perittävä kuukausimaksu määräytyy palvelun käyttäjän maksukykyyn ja perheen koon mukaan (asetus 4 § 1 mom.).

Maksukykyä määriteltäessä huomioidaan palvelun käyttäjän ja hänen kanssaan yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävän henkilön tulot (asetus 27 § 1 mom.).

Lasten kotihoidon tuesta annetun lain 7 a §:n (1494/94) mukaan perheeseen kuuluvina henkilöinä pidetään lasten kotihoidon tukeen oikeuttavia lapsia, heidän kanssaan yhteistaloudessa eläviä vanhempiaan tai muita huoltajiaan sekä vanhemman tai muun huoltajan kanssa yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävää henkilöä.

Kotihoidon tuen osalta perheen lapset on rajattu tukeen oikeuttaviin lapsiin. Määrittely vastaa päivähoidon maksuja määrättäessä käytettyä määrittelyä, jossa palvelun käyttäjäksi perheen lapsista katsotaan vain hoidossa oleva lapsi. Päivähoidon maksuja määrättäessä tai kotihoidon tuen lisäosaa määrättäessä ei siten huomioida sisarusten tuloja.

Tulokäsite

Asiakasmaksuasetuksen 27 §:n mukaan lasten päivähoidossa tarkoitettuna kuukausitulona otetaan huomioon palvelun käyttäjän sekä hänen kanssaan yhteistaloudessa elävän henkilön veronalaiset ansio- ja pää-

omatulot sekä verosta vapaat tulot lukuun ottamatta asetuksen 29 §:n 1 momentissa lueteltuja etuoikeutettuja tuloja. Metsätulon huomioimisesta säädetään asetuksen 28 a §:ssä. Tulosta tehtävät vähennykset luetaan asetuksen 30 §:ssä.

Kotihoidon tuen lisäosan tulokäsitemääritelmä lasten kotihoidon tuesta annetun lain 11 §:n 4 momenttiin otetulla viittauksella maksuasetuksen 27 ja 28 a §:ssä, 29 §:n 1 momentissa sekä 30 §:ssä säädettyyn päivähoiton maksuperusteen tulokäsitemäärittelyyn. Lisäosaa määrättäessä tulona ei kuitenkaan oteta huomioon lasten kotihoidon tukea, johon kuuluvan lisäosan määräämisestä on kysymys. Jos lisäosaa suoritetaan sairausvakuutuslain mukaisen erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahakauden aikana, otetaan tästä etuudesta tulona vastaavasti huomioon vain se osa, joka ylittää kotihoidon tuen perusosan sekä perheelle mahdollisesti maksettavien sisaruskorotusten laskennallisen yhteismäärän.

Osittainen kotihoidon tuki

Lasten kotihoidon tuesta annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan osittaiseen kotihoidon tukeen on oikeus virka- tai työsuhhteessa olevalla Suomessa tosiasiallisesti asuvalla alle kolmivuotiaan lapsen vanhemmalla tai muulla huoltajalla, jonka keskimääräinen viikoittainen työaika on lapsen hoidon vuoksi enintään 30 tuntia.

Osittaista kotihoidon tukea ei makseta, jos perhe on oikeutettu lasten kotihoidon tuen lisäosaan. Tukea ei myöskään makseta ajalta, jolta perheellä on oikeus saada äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa, tai mikäli tällaista oikeutta ei ole, ennen kuin sairausvakuutuslain mukainen edellä tarkoitettu aika on päättynyt (laki 11 a § 1 ja 2 mom.).

Osittainen kotihoidon tuki on 25 prosenttia perusosasta, nykyisin 375 markkaa. Tukeen on oikeutettu ainoastaan toinen lapsen vanhemmista tai yksi lapsen muu huoltaja (laki 11 a § 3 mom.).

Toimeenpanossa noudatettavat menettelysäännökset

Tuen hakemista ja myöntämistä koskevat säännökset sisältyvät lasten kotihoidon tuesta annetun lain 12 §:ään. Tuki haetaan kansaneläkelaitoksen paikallistoimistosta. Tukea ei ilman erityistä syytä myönnetä takautuvasti

yli kuuden kuukauden ajalta ennen sen hakemista. Tukea ei myöskään myönnetä kuukautta lyhyemmältä ajalta.

Tuen saajasta säädetään lain 13 §:ssä. Tuki maksetaan tuen saajaksi ilmoitetulle vanhemmalle tai muulle huoltajalle, jonka huollossa lapsi on. Jos tukeen kuitenkin kuuluu lisäosa, tuki maksetaan sille vanhemmalle tai muulle huoltajalle, joka lasta tosiasiallisesti kotona hoitaa. Viimeksi mainittu tuen saajaa lisäosan maksamistapauksissa sääntely on katsottu tarkoituksenmukaiseksi paitsi, koska lisäosan saamisedellytyksenä lain 10 §:n mukaan on, että lasta hoidetaan hänen omassa kodissaan, myös lisäosan ja työttömyysturvalain (602/84) mukaisten etuuksien yhteensovittamisen helpottamiseksi.

Tuen maksamista, maksutapaa, tukierän menettämistä sekä maksamista laitospäivien ja perhehoitoaikana koskevat säännökset sisältyvät lain 14—16 §:ään. Takaisinperinnästä ja muutoksenhausta säädetään lain 18—19 §:ssä.

Lain 20 §:ään on koottu eri tahoihin kohdistuvaa tietojenantovelvollisuutta koskevat säännökset. Pykälän 1 momentti koskee tuen hakijan ja saajan ja pykälän 2 momentti kunnan ilmoitusvelvollisuutta kansaneläkelaitokselle. Pykälän 3 momentissa säädetään eräiden muiden tahojen, kuten muun muassa valtion, kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomaisen, ilmoitusvelvollisuudesta kansaneläkelaitokselle ja kotihoidontutkintalain mukaiselle muutoksenhakuviranomaiselle.

Lain 21 §:ssä säädetään tietojen lähettämisestä ja käyttämisestä eräissä tapauksissa. Kuten edellä lain 5 §:n kohdalla jo on todettu, tulee kansaneläkelaitoksen kunnan sille maksaman ennakon suorittamista varten viimeistään kunkin kuukauden 15 päivänä ilmoittaa kunnalle sinä kuukautena kotihoidon tukea saavien henkilöiden tukien yhteismäärä. Lain 21 pykälän 1 momentin mukaan kansaneläkelaitoksen puolestaan tulee tuen maksamisen yhteydessä lähettää kunnalle tiedot sinä kuukautena tukea saavista henkilöistä ja heille maksettavien tukien määristä.

Henkilörekisterilain (471/87) 16 §:n mukaan henkilörekisterissä olevia henkilötietoja saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, joka on määritelty ennen tietojen keräämistä, jollei henkilörekisterilain tai muun lain säännöksestä muuta johdu. Kansaneläkelaitoksen hallussa on eri etuuksien ratkaisemista var-

ten tarvittavia tietoja. Hallinnollisesti on lisätyön säästämiseksi katsottu tarkoituksenmukaiseksi, että esimerkiksi lisäosaa ratkais- taessa voidaan käyttää muun muassa verotta- jan työttömyysturvan peruspäivärahan ratkai- semista varten antamia tietoja. Tämän vuoksi ja sen varmistamiseksi, että kansaneläke- laitoksella on oikeus käyttää toista etuutta varten saatuja tietoja toista hoidettavaa etuutta ratkaistaessa, asiasta säädetään koti- hoidontukilain 21 §:n 2 momentissa.

Ulosmittaus- ja siirtokieltoa, salassapito- velvollisuutta ja salassapitovelvollisuuden rikkomista koskevat säännökset sisältyvät lain 22—24 §:ään. Asetuksenantovaltuutta, voimaantuloa, eräiden säännösten sovelta- mista ja siirtymäsäännöksiä koskeva sääntely on lain 26—29 §:ssä. Lain täytäntöönpanoa koskevaa asetusta ei ole katsottu tarpeelli- seksi antaa.

1.2. Käytäntö

Kunnan järjestämä päivähoito

Päivähoitoa toteutetaan kunnan päiväkodis- sa, ostopalvelupäiväkodissa, kunnallisena perhepäivähoitona hoitajan kotona, kolmi- perhepäivähoitona vuorotellen hoidettavien lasten kodeissa taikka ryhmäperhepäivähoi- tona. Maksut peritään sosiaali- ja ter- veydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain ja asetuksen mukaan. Kunta voi perheen ha- kemuksesta laissa säädetyn perustein jättää maksun perimättä tai alentaa sitä. Maksujen periminen sairauden tai lomakausien ajalta määräytyy mainittujen säännösten mukaan.

Yksityinen, kodin ulkopuolinen hoito

Tätä päivähoitoa voidaan toteuttaa yksityis- sessä päiväkodissa, yksityisenä perhepäivä- hoitona hoitajan kotona tai yksityisenä kol- miperhepäivähoitona vuorotellen hoidettavien lasten kodeissa. Maksut peritään perheen ja hoitajan keskenään sopimin ehdoin. Per- heen ja hoitajan välille ei yleensä synny työ- suhdetta, vaan hoitaja on yrittäjä. Esimerkiki- si maksun suuruus ja maksun periminen lap- sen sairauden tai lomakausien aikana on per- heen ja hoitajan vapaasti sovittavissa. Kunta ja lääninhallitus ovat kuitenkin velvollisia valvomaan hoidon laatua, kuten yksityisen päiväkodin tilojen asianmukaisuutta ja hen- kilöstön soveltuvuutta tehtäviin. Vanhemmat voivat saada nykyisin tähän hoitoon lasten

kotihoidon tukea, jos perheessä on alle kol- mivuotias lapsi. Tuki on perheen verotetta- vaa tuloa.

Kotona tapahtuva hoito

Kun hoito järjestetään lapsen omassa ko- dissa, tällöin hoitajana voi olla

- lapsen vanhempi tai muu huoltaja tai vanhemman puoliso tai avopuoliso

- lapsen muu omainen tai läheinen, jolloin usein ei ole työsuhdetta perheen ja hoitajan välillä, vaan hoito voi olla palkatonta vapaa- ehtoistyötä

- kotiin lapsen hoitajaksi palkattu henkilö, jolloin yleensä muodostuu työsuhte perheen ja hoitajan kesken. Rajatapauksena on kol- miperhepäivähoito, jossa hoitopaikka yleensä vaihtuu jaksottain.

Hoitamisen ehdot ja siitä maksettava palk- ka tai korvaus perustuvat perheen ja hoitajan väliseen sopimukseen. Hoitajan ollessa yrit- täjä hän on yksityinen sosiaalihuollon tuot- taja ja kunnan ja lääninhallituksen valvonnan piirissä kuten yksityinen kodin ulkopuolinen hoitaja. Palkan tai korvauksen maksu poik- keustilanteissa, kuten lapsen sairauden tai perheen lomakausien aikana, perustuu per- heen ja hoitajan sopimukseen ottaen kuiten- kin huomioon työlainsäädännön hoitajalle takaamat oikeudet.

Vanhemmat ovat nykyisin voineet saada kaikkiin näihin hoitojärjestelyihin kotihoidon tukea, jos perheessä on alle kolmivuotias lapsi. Tulosidonnaisen lisäosan saaminen edellyttää kuitenkin, että jompikumpi van- hemmista hoitaa lasta itse kotona. Tuki on perheen verotettavaa tuloa.

1.3. Nykytilan arviointi

Lasten hoitojärjestelmän kokonaisuuden kehitystä on viimeisen kymmenen vuoden aikana ohjannut vuodesta 1985 asteittain voimaan tullut pienten lasten hoidon järjestä- mistä koskeva lainsäädäntöuudistus. Keskei- nen tavoite tässä lainsäädäntöuudistuksessa oli turvata kaikille alle kouluikäisille lapsille heidän vanhempiansa valinnan mukaisesti joko kunnan järjestämä päivähoitopaikka tai lasten kotihoidon tuki. Oikeus lasten kotihoi- don tukeen laajeni asteittain vuoteen 1990 mennessä kattamaan kaikki alle kolmivuoti- aat lapset. Samasta ajankohdasta lukien alle kolmivuotiaat lapset tulivat päivähoiton osalta niin sanotun subjektiivisen oikeuden

piiriin. Seuraava merkittävä laajennus järjestelmään tuli voimaan vuoden 1996 alusta, jolloin ehdoton oikeus kunnalliseen päivähoitopaikkaan laajennettiin koskemaan kaikkia alle kouluikäisiä lapsia.

Kunnallisten päivähoitopaikkojen määrä lisääntyi vuoden 1985 noin 170 000 paikasta lähes 214 000 paikkaan vuoteen 1990 tultaessa. Tämän jälkeen paikkojen määrä lähinnä työttömyydestä aiheutuvan palvelujen kysynnän laskusta johtuen ja toisaalta taloudellisesta lamasta johtuvien säästöpäätösten johdosta väheni vuoteen 1994 mennessä lähes 40 000 paikalla. Vuoteen 1996 tultaessa paikkojen määrä on jälleen kasvanut lähes 30 000 paikalla työllisyyden parantuessa ja toisaalta kaikkia alle kouluikäisiä koskevan subjektiivisen oikeuden tultua voimaan vuoden 1996 alusta.

Lasten päivähoitopaikkojen määrä oli sosiaali- ja terveysministeriön kaikkia kuntia koskevan selvityksen mukaan vuoden 1996 helmikuussa 201 000 paikkaa. Kaikkia alle kouluikäisiä koskevan subjektiivisen päivähoito-oikeuden arvioitiin lisäävän päivähoitopaikkoja runsaalla 10 000 paikalla, joista kunnat valtaosan ottivat käyttöön vuoden 1995 aikana. Päivähoitopaikkojen arvioidaan lisääntyvän vielä vuoden 1996 helmikuusta vuoden loppuun mennessä koko maan osalta 2 500 paikalla. Tällöin paikkojen määrä kuluun vuoden lopussa olisi 203 500 paikkaa.

Hoitopaikkojen kysynnän ja tarjonnan arvioitiin helmikuussa 1996 tehdyssä kyselyssä olevan sopusoinnussa 168 kunnassa. Hoitopaikkojen vajeausta oli 126 kunnassa ja ylitarjontaa 145 kunnassa. Yhteensä hoitopaik-

kojen vaje helmikuussa oli lähes 5 000 paikkaa. Toisaalta hoitopaikkojen ylitarjontaa ilmoitettiin olevan lähes 2 000 paikkaa. Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt vielä tarkentavan selvityksen elokuun 1996 tilanteesta niihin 33 kuntaan, joissa oli päivähoitopaikkojen vajeausta helmikuussa 1996. Tämän selvityksen mukaan hoitopaikkojen vaje oli uuden toimintavuoden alkuun tultaessa alentunut helmikuun 4 800 paikasta 3 000 paikalla. Vajauksesta huomattava osa keskittyy Etelä-Suomen suuriin kaupunkeihin.

Lasten kotihoidon tuen saajien määrä on vastaavasti noussut päivähoitotarpeen vähenyessä 1990-luvulla ollen korkeimmillaan vuonna 1994, jolloin tuensaajaperheitä oli vuoden lopussa noin 95 000. Vuoden 1995 marraskuussa voimaan tullut työttömyysturvainsäädäntöön tehty muutos, jolla lasten kotihoidon tuen yhteensovitusta työttömyysturvaan edelleen tiukennettiin sekä vuoden 1996 alusta voimaan tullut keskimäärin 22,5 %:n alennus lasten kotihoidon tuen etuustasoissa, jolla toteutettiin hallituksen säästöpäätösten edellyttämä 700 mmk:n vähennys etuusmenoissa, ovat vähentäneet kotihoidon tukea kuukausittain keskimäärin saavien perheiden määriä vuoteen 1996 tultaessa 15 000:lla. Lasten kotihoidon tuen etuusmenojen kokonaissumma alentuu vuodesta 1995 vuoteen 1996 arvion mukaan noin kolmanneksella eli 3 mrd mk:sta 2 mrd markkaan. Yksityiskohtaisempi eduskunnan edellyttämä sosiaali- ja terveysministeriössä tehty selvitys lasten kotihoidon tuen muutosten vaikutuksista on luovutettu eduskunnalle 3.9.1996.

Lakisääteisen ja kunnallisen lasten kotihoidon tuen kehitys vuosina 1985—1995

Vuosi	Lakisääteinen ^{x)}		Sisaruskorotusta saavien osuus %	Lisäosaa saavien osuus %	Keskim. tuki mk/kk	Osittainen kotihoidon tuki		Kunnallinen	
	Menot milj. mk	Saajat 31.12.				Menot milj. mk	Saajat 31.12.	Menot milj. mk	Saajat 31.12.
1985	191,1	25 890	23,9	15,0	973				
1990	1 717,7	80 599	51,5	49,5	1 772	8,6	2 305	507,8	28 429
1994	3 190,8	94 497	49,9	59,4	2 655	7,8	1 316	75,0	10 412
1995	2 987,7	83 605	51,1	60,2	2 598	7,5	1 207	57,7	7 139
1996 ^{xx)}	2 010,0	79 298	53,2	59,1	1 981	6,0	1 213	80,0	9 691

^{x)} Ei sisällä osittaista kotihoidon tukea.

^{xx)} Arvio, paitsi saajat 31.3.

Päivähoitopaikkojen kehitys vuosina 1985—1996

	1985	1990	1994	1996
Kokopäivähoito				
Alle 3-vuotiaat	-	55 090	40 000	40 800
3-6-vuotiaat	-	109 050	106 170	123 300
Yhteensä	125 460	164 140	146 180	164 100
Osapäivähoito				
0-6-vuotiaat	-	32 350	22 670	29 300
Koululaiset	-	17 390	10 130	10 100
Yhteensä	47 470	49 740	32 800	39 400
Paikat yhteensä	172 930	213 880	178 980	203 500
Näistä				
Päiväkoti	96 260	118 030	112 450	126 900
Perhepäivähoito	76 670	95 850	66 530	76 600

Päivähoidon menot ja maksukertymä vuosina 1985—1994

Vuosi	Menot milj. mk	Maksukertymä milj. mk	Osuus % menoista
1985	3 449	501	14,5
1990	6 610	738	11,2
1991	7 140	848	11,9
1992	6 847	952	13,9
1993	6 488	935	14,4
1994	6 493	966	14,9
1995 ^{x)}	7 105	1 027	14,5

^{x)} Ennakkotieto

Lasten kotihoidon tukea on voinut käyttää paitsi kotona hoitamisen tukena myös yksityisen päivähoiton järjestämisen tukena. Tällöin ongelmana on ollut perheen kannalta etuuden kaksinkertainen verotus. Kotihoidon

tuesta on ensin maksanut veron perhe ja vielä toisen kerran palvelujen tuottaja. Muun muassa tätä ongelmaa on pyritty selvittämään lasten päivähoiton valtakunnallisessa palvelurahakoikeilussa, jonka sosiaali- ja terveysministeriö järjestää yhteistyössä Stakesin ja Suomen Kuntaliiton kanssa 1.3.1995 ja 31.7.1997 välisenä aikana. Koikeilun tavoitteena on monipuolistaa pienten lasten hoitojärjestelmää ja lisätä vanhempien valinnan mahdollisuuksia edistämällä yksityisten, kodin ulkopuolisten päivähoitomarkkinoiden syntyä kunnallisten hoitomuotojen rinnalle.

Kokeilussa palveluraha on kunnan perheen osoittamaan hoitopaikkaan maksama lapsikohtainen yksityisen hoidon tuki. Palvelurahan suuruudesta ja kohdentumisesta eri ikäisiin lapsiin päättävät kokeilukunnat, joita on 33. Palveluraha voi olla suuruudeltaan tasasuuri tai perheen tulojen mukaan määräytyvä. Kunta maksaa palvelurahan/setelin palvelun tuottajalle, ja palveluraha on tuottajan veronalaista tuloa.

Stakes toteuttaa kokeilusta valtakunnallisen seurantatutkimuksen. Tutkimuksen väliraportti julkaistiin huhtikuussa 1996. Palvelurahan arvo kokopäivähoitossa vaihteli väliraportin mukaan tasasuuren mallin kunnissa päiväkotihoidossa 1 000 markasta 3 500 markkaan kuukaudessa, vastaavan vaihtelun ollessa perhepäivähoitossa 800 markasta 2 200 markkaan. Porrastetussa mallissa vaihteluväli oli päiväkotihoidossa 370—3 360 mk ja perhepäivähoitossa 70—2 300 mk/kk.

Väliraportin mukaan palvelurahalla tuetun hoidon piirissä olevista perheistä 17 % oli siirtynyt yksityiseen päivähoitoon kunnallisesta päivähoitosta. Kuitenkin 45 % oli

ollut saman yksityisen hoitopaikan asiakkaana jo ennen kokeilua. Perheistä 22 % ei katsonut olevansa lainkaan valintatilanteessa, vaan setelin vastaanottaminen oli heille ainoa vaihtoehto. Yrittäjistä 22 % oli käynnistänyt toimintansa palvelurahakokeilun myötä. Uudesta yritystoiminnasta 60 % oli perhepäivähoitajia, 19 % perinteisiä päiväkoteja ja 16 % erikoistuneita päiväkoteja.

Lasten päivähoiton maksuja on säännelty sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetulla asetuksella. Asetuksessa on määritelty viidessä eri maksuluokassa perittävä maksu seuraavasti:

Maksuluokka	Yli 5 tuntia kestävä hoito mk	Enintään 5 tuntia kestävä hoito mk
I	385	220
II	550	330
III	825	440
IV	1 100	660
V	1 430	880

Sosiaali- ja terveysministeriö on päätöksellään (SOSTMP 1604/92) määritellyt ensimmäisen korvausluokan tulorajat seuraavasti:

Henkilömäärä	Kalleusluokka I mk/kk	Kalleusluokka II mk/kk
2	5 900	5 600
3	7 500	7 100
4	9 200	8 800
5	11 200	10 500
6	12 900	12 000
7	14 400	13 700
8	16 200	15 000

Muiden kuin I korvausluokan tulorajojen osalta kunnat ovat voineet määrittellä soveltamansa tulorajat. Sosiaali- ja terveysministeriö on kuitenkin antanut suosituksen noudatettaviksi tulorajoiksi.

Voimassa olevan maksujärjestelmän ongelmaksi on koettu maksuluokista aiheutuva portaittaisuus, josta aiheutuvat ongelmat ovat korostuneet erityisesti niissä kunnissa, joissa on voimakkaimmin poikettu sosiaali- ja terveysministeriön antamista suosituksista tasavälisiksi tuloluokiksi.

Kuntien käytäntö tuloluokkien määrittelyssä on ollut varsin kirjavaa. Tämä on johtanut siihen, että päivähoitoa käyttävien perheiden maksut ovat nykyisellään eri kunnissa erilaiset. Samassa tuloluokassa voi olla

perheitä, joiden kuukausituloissa on useiden tuhansien markkojen ero. Tällöin samankokoiset perheet maksavat suurillakin tuloeroilla yhtä suurta päivähoitomaksua.

Nykyisessä portaittaisessa maksujärjestelmässä tuloluokasta toiseen siirtyminen aiheuttaa niin sanottua tuloloukkuilmiötä, jolloin perheen nimellisansion kasvu voi johtaa päivähoitomaksujen korottamisen, verotuksen progressiivisuuden ja tarveharkintaisen asumistuen pienemisen takia jopa perheen käytettävissä olevan tulon pienentymiseen. Tämä ongelma on erityisen korostunut kunnissa, joissa kunnan määrittelemät tuloluokan ala- ja ylärajat ovat hyvin lähellä toisiaan. Näissä tilanteissa perheen tulojen melko pienikin kasvu on voinut johtaa maksujen korottamiseen kahdellakin maksuluokalla.

2. Uudistuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Käsillä oleva hallituksen esitys on osa laajempaa uudistushanketta, joka perustuu niin sanotun kannustinloukkutyöryhmän ehdotuksiin (valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/96), jotka on annettu eduskunnalle tiedoksi vuoden 1997 valtion talousarvioesityksen antamiseen liittyen. Tavoitteena kannustinloukkutyöryhmän työssä on ollut uudistus, jolla on tarkoitus yhteensovittaa lasten hoidon tukimuodot, asumisen tukeminen, toimeentulotuki, työttömyysturva ja verotus siten, että ne nykyistä paremmin olisivat yhtenäisiä.

Pienten lasten hoitojärjestelmän osalta on ollut tarkoituksena myös yksinkertaistaa ja selkeyttää tukijärjestelmää. Uudessa järjestelmässä päivähoitomaksuihin ja yksityisen hoidon tukeen liittyvä tuloharkinta tapahtuu samoin perustein ja päivähoitomaksut sekä hoidon tuet ovat pääsääntöisesti lapsikohtaisia. Kunnallisen päivähoiton maksujärjestelmän laskennallisena lähtökohtana on ajatus tasasuuruudesta päivähoitomaksuista ja niitä alentavasta tulosidonnaisesta hoitolisästä. Kunnan järjestämän päivähoiton ulkopuolella perheitä tuetaan hoitorahalla ja tulosidonnaisella hoitolisällä. Esitys tähtää myös päivähoitomaksujen nykyistä yhtenäisempään määrittelyyn maan kaikissa kunnissa. Uudistuksessa luovuttaisiin nykyisin käytössä olevista päivähoiton maksuluokista.

Muutosta nykyjärjestelmään tukimuotojen kattavuuden osalta merkitsee niin sanotun subjektiivisen valinta-oikeuden ehdotettu laa-

jentaminen muun kuin vanhempien toteuttaman yksityisen päivähoiton tuen osalta koskemaan alle kouluikäisiä lapsia kunnallista päivähoitopaikkaa koskevan valintaoikeuden tapaan. Yksityisen hoidon tuki maksettaisiin suoraan hoidon tuottajalle, jolloin se ei olisi perheen verotettavaa tuloa eikä se myöskään vaikuttaisi perheen saamien muiden sosiaalietuuksien määrään. Niiden perheiden kohdalla, joissa vanhemmat itse hoitavat lastaan, tuen saajien piiri säilyisi lähes nykyisellään. Tuen saamisen ehtona olisi edelleen, että perheellä on alle kolmivuotias lapsi. Tukeen oikeutettujen piiri rajautuisi siten, että alle kolmivuotiaan lapsen kuusivuotiaat sisarukset eivät olisi tukeen oikeuttavia vanhempien itse hoitaessa lapsiaan. Toisaalta tuen maksamista vanhempainrahakautteen oikeuttavan lapsen 1—5-vuotiaille sisaruksille laajennettaisiin nykyisestäään.

Koska uudistuksessa on tarkoitus korvata lasten kotihoidon tukijärjestelmä lasten yksityisen hoidon tukijärjestelmällä ja kumota lasten kotihoidon tuesta annettu laki, kumoutuisivat tässä yhteydessä myös säännökset, joilla valintaoikeutta kotihoidon tuen osalta olisi laajennettu koskemaan alle nelivuotiaiden lasten perheitä. Laajennuksen voimaantuloa on siirretty useita kertoja, viimeksi vuoden 1998 alkuun.

Hallitus sopi 16 päivänä elokuuta 1995 vuoden 1996 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä hallitusohjelman ja sen lisäpöytäkirjan mukaisista vuosille 1997—1999 kohdistuvista lisästästöistä. Lasten kotihoidon tuki kuului niihin etuuksiin, joiden indeksikorotuksista sovittiin luovuttavaksi vuosina 1997 ja 1998. Tähän liittyvä hallituksen esitys vuoden 1997 osalta laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 8 ja 11 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta on jo annettu eduskunnalle (HE 171/1996 vp.). Nyt ehdotettuun uudistukseen ei sisälly yksityisen hoidon tuen automaattista indeksitarkistusta. Indeksitarkistuksen tekeminen rikkoi maksujen tulosidonnaisuuden ja hoitolisän yhteensovituksen. Tarkoituksena on, että päivähoiton enimmäis- ja vähimmäismaksun erotus on hoitolisän suuruinen ja että hoitolisään ja maksun alentamiseen oikeuttavat tulorajat pysyvät samoina.

Päivähoiton maksujärjestelmää koskeva esitys tähtää päivähoitomaksujen nykyistä yhtenäisempään määrittelyyn kaikissa kunnissa. Nykyisten päivähoiton maksuluokkien sijasta tuloharkintaan perustuva maksujen

alentaminen määräytyisi prosentuaalisesti suhteessa perheen tuloihin, jolloin maksuluokkien aiheuttamat tuloloukut poistuisivat.

Esityksen mukaan kunnan järjestämästä päivähoidosta perittäisiin asiakasmaksu lähökohtaisesti kaikista hoidossa olevista lapsista. Tämä poikkeaisi nykytilanteesta, jolloin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman 1. korvausluokan tulorajan alittavien perheiden lapsista ei peritä asiakasmaksua ja tulorajan ylittävillä perheillä voi osa hoidosta olevista sisaruksista saada maksuttoman hoidon. Maksuttomassa hoidossa on tällä hetkellä noin 50 000 lasta eli noin 25 prosenttia kaikista kunnallisessa päivähoidossa olevista lapsista. Korkeampia päivähoitomaksuja esitetään alennettavaksi nykyisestäään. Maksuja määriteltäessä esitetään perheen koossa huomioitavaksi vain kaksi subjektiivisen valintaoikeuden piiriin kuuluvaa lasta, jolloin perheen päivähoitomaksuja määriteltäessä ei huomioitaisi vanhempainrahaan oikeuttavaa lasta, perheen kouluikäisiä lapsia eikä kahta useampaa hoitoikäistä lasta.

Lasten päivähoidosta määrätystä maksusta voidaan nykyisin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/92) 11 §:n mukaan myöntää vapautus samoin perustein kuin muista sosiaalihuollon palveluista sekä terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyyn mukaan määrätystä maksusta. Määrätty maksu voidaan jättää perimättä tai sitä voidaan alentaa, jos siihen henkilön elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen on syytä. Tarkoitus on, että maksuvapautuksia ei myönnetä kaavamaisesti pienituloisuuden perusteella niille, joille määrätään uusi kokopäivähoidon 200 markan vähimmäismaksu, vaan että maksuvapautuksia myönnettäisiin vain painavin perustein. Maksuvapautuksen antaminen sidottaisiin nykyisten edellytysten lisäksi vanhempien työssäkäyntiin tai opiskeluun taikka lapsen hoidon ja kasvatuksen tarpeeseen. Vapautus voitaisiin myöntää esimerkiksi opintotuen turvin opiskelevalle opiskelijalle tai pienituloiselle yksinhuoltajalle. Työttömän henkilön lapsen hoidosta maksun perimättä jättäminen edellyttäisi, että lapsella olisi hoidon tai kasvatuksen tarve. Vapautus osapäivähoidon maksusta voitaisiin kuitenkin aina myöntää nykyisin perustein myös työttömän henkilön lapsen hoidosta. Kokopäivähoidon maksu voitaisiin aina jättää pe-

rimättä esimerkiksi lapsen vammaisuuden tai lastensuojelullisten syiden perusteella.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Uudistus on tarkoitus toteuttaa siten, etteivät pienten lasten hoitojärjestelmän kokonaiskustannukset uudistuksesta johtuen muutu. Myös lasten päivähoiton maksut on tarkoitettu mitoittavaksi siten, että päivähoitomaksujen kertymä suhteessa päivähoiton kustannuksiin ei muutu.

Lasten päivähoitopaikkoja arvioidaan vuonna 1996 olevan 203 500. Vuonna 1997 alenevan työttömyyden arvioidaan lisäävän päivähoiton tarvetta runsaalla 2 000 paikalla. Syntyvyyden puolestaan arvioidaan olevan vuonna 1996 noin 5 000 lasta pienempi kuin ensi vuonna oppivelvollisuusiän saavuttavien lasten määrä, mikä vähentää päivähoiton tarvetta arvion mukaan noin 2 000 paikalla. Lisäksi peruskoulun yhteydessä toteutettava kuusivuotiaiden esiopetus laajentuu edelleen ensi vuonna, mikä myös vähentää päivähoitopaikkojen tarvetta. Ilman ehdotetun uudistuksen vaikutusta päivähoitopaikkojen tarve olisi edellisen perusteella vuonna 1997 samalla tasolla kuin kuluvana vuonna.

Ehdotettuun uudistukseen liittyvillä yksittäisillä muutoksilla olisi toisaalta päivähoitopaikkojen tarvetta vähentävää ja toisaalta tarvetta lisääviä vaikutuksia.

Merkittävä kunnallisen päivähoiton paikkojen tarvetta vähentävä vaikutus olisi kunnallisen päivähoiton rinnalle vaihtoehdoksi tarjottavalla tuetulla yksityisellä päivähoitolla, jonka piiriin arvioidaan tulevan 20 000 lasta. Tämän arvioidaan alentavan kunnallisen päivähoiton tarvetta 4 000—6 000 paikalla.

Periaatteessa kaikki päivähoitossa olevat lapset tulisivat esityksen mukaan päivähoitomaksun piiriin, kun nykyisin maksusta on tulojen perusteella vapautettu noin 50 000 lasta. Muutos vähentäisi arvion mukaan päivähoiton käyttöä noin 3 000—5 000 lapsen kohdalla siitä huolimatta, että tarkoitus olisi, että myös uudessa järjestelmässä kunnat käytännössä myöntäisivät vapautuksia maksusta.

Ehdotettu uudistus merkitsisi muutosta myös vanhempainrahakauden aikaiseen päi-

vähöidön käyttöön, kun vanhempainrahaan oikeuttavan lapsen noin 30 000:sta 1—5-vuotiaasta sisaruksesta noin 21 000 tulisi tulosisonnaisen hoitolisän piiriin, minkä arvioidaan vähentävän kunnallisen päivähoiton käyttöä 3 000—4 000 paikalla.

Päivähoiton tarpeen arvioidaan puolestaan kasvavan, kun uudistus pienentäisi erityisesti yksilapsisten perheiden tukea vanhempien itse toteuttamaan hoitoon. Tämän arvioidaan lisäävän päivähoitopaikkojen tarvetta noin 2 000—3 000 paikalla.

Niin ikään kuusivuotiaiden esiopetukseen osallistuvien nykyistä alempien päivähoitomaksujen arvioidaan lisäävän päivähoiton käyttöä noin 2 000—3 000 paikalla.

Edellä mainittujen tekijöiden yhteisvaikutuksesta kunnallisten päivähoitopaikkojen tarpeen arvioidaan uudistuksesta johtuen vähenevän vuoden 1996 203 500 paikasta vuonna 1997 noin 197 000 paikkaan.

Lasten päivähoiton asiakasmaksukertymän arvioidaan uudistuksen mukaisilla maksuilla olevan noin 1 280 mmk eli 17,3 % päivähoiton bruttokustannuksista, kun nykyinen maksukertymä on niin ikään noin 1 280 mmk eli 16,7 % bruttokustannuksista.

Lasten kotihoidon tuen korvaavaa tukea saavia perheitä arvioidaan vanhempien itse toteuttaman hoidon osalta olevan melko tarkkaan nykyinen määrä. Laajennuksena nykyiseen järjestelmään olisi lähinnä palvelun tuottajalle maksettava yksityisen päivähoiton tuki. Kokonaisuutena tukijärjestelmien piirissä olevien lasten määrä näyttäisi nykyiseen verrattuna kasvavan noin 10 000 lapsella. Päivähoitossa tapahtuisi noin 6 500:n vähennys ja taas yksityisen hoidon tuen puolella lähes 20 000 lapsen määrän lisäys.

Lasten yksityisen hoidon tuen yhteensovitus muihin etuuksiin, joista keskeisimmät ovat työttömyysturva ja opintotuki, on keskeiseltä osin perustunut kotihoidon tuen lisäosan saamisen edellytykseen, jonka mukaan tätä etuutta maksetaan vanhemmalle vain, jos hän itse hoitaa lastaan pääasiassa kotona. Lisäosan saamisen on katsottu merkitsevän, ettei henkilö voi samanaikaisesti olla työmarkkinoiden käytettävissä tai opiskella päätoimisesti. Lasten yksityisen hoidon tuen yhteensovitus muihin etuuksiin on pyritty tekemään mahdollisimman pitkälle nykykäytännön mukaiseksi, jolloin yhteensovituksen muutoksista ei myöskään aiheudu merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

3.2. Organisatoriset vaikutukset

Muutos lisäisi kansaneläkelaitoksen tehtäviä kunnallisesta päivähoidosta perittävien maksujen perusteena käytettävien tulojen selvittämisen ja niistä päätöksen tekemisen osalta sekä yksityisen suoraan palvelun tuottajalle maksettavan tuen maksamisen osalta. Näistä tehtävistä aiheutuvat toimintamenot luettaisiin kansaneläkelaitoksen toimintamenoiksi.

3.3. Vaikutukset perheisiin ja lapsiin

Perheiden taloudelliseen asemaan vaikuttavat erityisesti muuttuvat päivähoitomaksut, muutokset tuen painotuksessa vanhemmille heidän itse hoitaessaan lastaan sekä uusi lakisääteinen palvelun tuottajalle maksettava yksityisen päivähoiton tuki.

Ehdotetun hoitotukijärjestelmän perheille merkitsevät muutokset perustuvat siihen, että tukijärjestelmä perustuu nykyistä järjestelmää enemmän lapsikohtaisuuden periaatteelle. Hoitoraha on myös porrastettu lapsen iän mukaan. Tulosidonnainen hoitolisä olisi uudessa järjestelmässä nykyistä kotihoidon tuen lisäosaa pienempi yhden lapsen kohdalla, mutta korkeampi kahden tukeen oikeuttavan lapsen perheessä. Hoitolisäään liittyvää tuloharkintaa on myös esitetty lievennettäväksi verrattuna kotihoidon tuen lisäosan tuloharkintaan.

Ehdotetut muutokset merkitsevät, että vanhempien itse hoitaessa lapsiaan tukea suunnataan nykyistä selkeämmin monilapsisille perheille. Kolmilapsisen perheen (lapset 1-, 3- ja 5-vuotiaat) täyteen hoitolisäään oikeuttava tuki kasvaisi 3 300 markasta 3 800 markkaan kuukaudessa. Taas yksilapsisilla perheillä tuen taso laskisi nykyisestään erityisesti lapsen täyttäessä 2 vuotta. Täyteen hoitolisäään oikeuttavan perheen tuki laskisi tällaisella perheellä 2 700 markasta 1 800 markkaan kuukaudessa. Pelkkää hoitorahaa saavan perheen tuki laskisi 1 500 markasta 1 000 markkaan kuukaudessa.

Uusi yksityisen hoidon tukena hoidon tuottajalle maksettava tuki vastaisi markkamääriltään ja tuloharkinnaltaan tukea, jota vanhemmat saisivat hoitaessaan itse lastaan, mutta tuki olisi perheen kannalta veroton etuus eikä se vaikuttaisi perheen saamiin muihin sosiaalietuuksiin. Yksityisen hoidon tuki kattaisi kuitenkin lapset vanhempainpäivärahaikauden päättymisestä peruskoulun

aloittamiseen saakka riippumatta onko perheessä alle kolmivuotiaista lasta. Tämä merkitsee perheiden valinnanmahdollisuuksien lisääntymistä. Yksityisessä hoidossa perheen vastuu hoidon laadusta korostuu kunnalliseen hoitoon verrattuna. Yksityisen hoidon tuki olisi suurin nuorempien lasten kohdalla ja pienin kolme vuotta täyttäneiden lasten perheiden kohdalla. Yli kolmivuotiaiden lasten hoitotuen suuruus vaihtelisi 500—1 300 markkaan kuukaudessa kahden nuorimman lapsen kohdalla riippuen perheen tuloista ja kolmannen lapsen tuki olisi 500 markkaa kuukaudessa. Alle kaksivuotiaan lapsen tuki olisi 1 200—2 000 markkaa kuukaudessa.

Lasten päivähoiton maksujärjestelmään esitettävät muutokset merkitsisivät maksujen nousemista niiden pienituloisimpien perheiden kohdalla, joille kunta ei myöntäisi vapautusta maksuista. Kunta joutuisi yleensä maksuvapautusta myöntäessään ottamaan nykyistä paremmin ja johdonmukaisemmin huomioon lapsiperheen todellisen maksukyvyn. Nykyisin maksukyvyyn huomioon ottaminen on jossain tapauksissa kaavamainen esimerkiksi sisarusalennusten osalta. Yksilapsisissa perheissä päivähoitomaksut pääsääntöisesti alenisivat nykyiseen verrattuna. Useampilapsisissa perheissä, joissa vain osa lapsista on päivähoitoikäisiä, päivähoitomaksut yleensä nousisivat. Monissa sellaisissa kaksilapsisissa perheissä, jotka ovat nykyisin 0-maksuluokassa, maksut voisivat nousta enimmäkseen 300—400 markalla kuukaudessa. Näissäkään tapauksissa perheiden käytävissä oleviin tuloihin ei välttämättä tulisi merkittäviä muutoksia, koska osalla perheistä esimerkiksi asumistuen muutokset lisäisivät tuloa. Nykyisin ylimpään maksuluokkaan kuuluneiden kaksilapsisten perheiden maksut voisivat aleta usealla sadalla markalla erityisesti niissä tilanteissa, joissa kunta ei ottaisi käyttöön ns. supermaksuluokkaa.

Lasten kannalta pienten lasten hoitojärjestelmään ehdotetut muutokset voisivat merkitä muun muassa sitä, että lasta, jolla on sisaruksia, hoitaisi nykyistä useammin hänen vanhempansa, kun taas ensimmäiset ja ainoat lapset hoidettaisiin nykyistä useammin kodin ulkopuolella.

Lisäksi päivähoitomaksujärjestelmän muutoksilla on tarkoitus ohjata perheiden käyttäytymistä siten, että mahdollisimman suuri osa kuusivuotiaista lapsista osallistuisi esiopetukseen.

4. Asian valmistelu

Hallituksen esitys pohjautuu kannustinloukkutyöryhmän työhön ja sen eduskunnalle vuoden 1997 talousarvioesityksen antamisen yhteydessä toimittamaan loppuraporttiin. Jatkovalmistelu on sosiaali- ja terveysministeriössä tehty virkatyönä. Asiaa on useita kertoja käsitelty sosiaalipoliittisessa ministerityöryhmässä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

5.1. Riippuvuus muista esityksistä

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laeiksi tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta (HE 105/1996 vp), jonka mukaisesti lasten yksityisen hoidon tukemiseen annettava hoitoraha ja hoitolisä verotettaisiin hoidon tuottajan tulona, silloin kun se tälle suoraan maksetaan. Yksityisen hoidon tuottaja voisi olla myös työsuhteessa perheeseen oleva hoitaja tai sellainen yrittäjänä toimiva yksityinen hoitaja, jota ei ole merkitty ennakkoperintärekisteriin. Mikäli kunta on hyväksynyt yksityisen

päiväkodin, perhepäivähoitajan tai työsuhteessa perheeseen olevan hoitajan päivähoitopalvelun tuottajaksi, tuki maksettaisiin suoraan hoidon tuottajalle ja katsottaisiin hoidon tuottajan tuloksi.

5.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja muista velvoitteista

Suomessa on voimassa yleissopimus lapsen oikeuksista (laki 1129/91 ja asetus 1130/91). Sopimuksen 3 artiklan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Lasten hoidon tukijärjestelmien uudistus on yksi tärkeimmistä tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen tehdyistä, lasta koskevista sosiaalihuollon lainsäädännön muutoksista. Vaikkakin tukijärjestelmän kannustavuusnäkökulma painottaa vanhempien työssäkäyntiä tai opiskelua lasten tarpeiden sijasta, voidaan kannustavuuden nähdä edistävän perheen ja sitä kautta myös lasten hyvinvointia. Esityksen vaikutuksia on jaksossa 3.2. käsitelty myös lasten kannalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki lasten yksityisen hoidon tuesta

Yleistä. Nykyisen lasten kotihoidon tuesta annetun lain, jäljempänä kotihoidontukilaki, tapaan uusi laki lasten yksityisen hoidon tuesta muodostaisi yhtenäisen säännösten, joka sisältäisi sekä yksityisen hoidon tukea koskevat aineelliset säännökset että tuen toimeenpanossa noudatettavat menettelysäännökset. Lain menettelysäännökset vastaavat pääosin kotihoidontukilain säännöksiä.

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälä sisältäisi lain soveltamisalasäännöksen. Säännöksessä korostettaisiin lain tarkoittaman taloudellisen tuen luonnetta kunnan järjestämälle päiväkotitai perhepäivähoitopaikalle vaihtoehtoisena lapsen muulla tavalla tapahtuvan hoidon järjestämistä varten suoritettavana taloudel-

lisena tukena.

2 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 kohdan mukaan lasten yksityisen hoidon tukeen voi kuulua lapsen hoidon järjestämiseksi suoritettava hoitoraha ja tulosidonnainen hoitolisä.

Pykälän 2 kohdan mukaan hoidon tuottajalla tarkoitetaan yksityistä henkilöä tai yhteisöä, joka on tehnyt päivähoitolain 28 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen ja joka korvausta vastaan harjoittaa lasten päivähoitotoimintaa. Lisäksi hoidon tuottajalla tarkoitetaan tukeen oikeutetun vanhemman tai muun huoltajan kanssa lasten päivähoidosta työsopimuksen tehnyttä henkilöä. Hoidon tuottaja ei kummassakaan tapauksessa voi olla saman kotitalouden jäsen.

Päivähoitolain 28 §:n 1 momentin mukaan yksityinen henkilö tai yhteisö, joka korvausta vastaan harjoittaa lasten päivähoitotoimin-

taa, on velvollinen tekemään ilmoituksen asianomaiselle sosiaalilautakunnalle viimeistään kahden viikon kuluessa toiminnan aloittamisesta. Pykälän 2 momentin mukaan sosiaalilautakunnan tehtävänä on valvoa sanottua toimintaa. Tarkemmat valvontaa koskevat säännökset sisältyvät lasten päivähoidosta annettuun asetukseen (239/73), jäljempänä päivähoitoasetus.

Päivähoitoasetuksen 11 §:n 1 momentin mukaan sosiaalilautakunnan tulee päivähoitotoiminnan harjoittamista koskevan ilmoituksen saatuaan välittömästi suorittaa tarkastus päivähoitopaikassa ja huolehtia siitä, että päivähoitopaikka ja siellä annettava hoito vastaavat päivähoidolle asetettuja terveydellisiä ja muita vaatimuksia. Pykälän 2 momentin (550/83) mukaan sosiaalilautakunnan tulee lisäksi pitää luetteloa 1 momentissa tarkoitetuista päivähoiton harjoittajista.

Päivähoitolain 29 §:n mukaan, jos 28 §:ssä tarkoitettu päivähoitopaikka tai siinä annettu hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, sosiaalilautakunnan on yritettävä sopivilla keinoilla saada aikaan korjaus. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, sosiaalilautakunta voi kieltää lapsen pitämisen sanotussa hoitopaikassa.

Päivähoitolain 28 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti ja lapsen pitäminen hoidossa vastoin lain 29 §:n nojalla annettua kieltoa on säädetty rangaistaviksi lain 30 §:ssä.

Vuoden 1997 alusta tulee voimaan uusi yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annettu laki (603/96). Sanotun lain säännökset täydentävät kuvattuja päivähoitolain ja -asetuksen päivähoitotoiminnan harjoittamisen valvontaa koskevia säännöksiä.

Kun lasta hoitaa ehdotetussa 2 kohdassa tarkoitettu hoidon tuottaja, voi hoito tapahtua joko lapsen omassa kodissa tai lapsen oman kodin ulkopuolella. Hoidon tuottaja voi olla myös esimerkiksi lapsen eri kotitaloudessa asuva isovanhempi tai muu sukulainen edellyttäen, että päivähoiton harjoittamista koskeva ilmoitus on tehty ja hoito tapahtuu korvausta vastaan taikka, että kyseisen hoitajan kanssa on tehty työsopimus lapsen hoitamisesta.

Ehdotettu 2 kohta liittyy kiinteästi ehdotettuihin tuen saajaa koskevaan 15 §:ään ja tuen maksamista hoidon tuottajalle koskevaan 16 §:ään.

Perhe on määritelty *pykälän 3 kohdassa*. Käsite vastaa mahdollisimman pitkälle ny-

kyisiä lasten päivähoiton ja lasten kotihoiton tuen perhekäsitteitä. Päivähoitolain 11 a §:ssä tarkoitettun valintaoikeuden piirissä olevia lapsia ovat sekä kunnan järjestämässä päivähoidossa olevat että lasten yksityisen hoidon tuen turvin hoidetut lapset. Perhekäsitteen ulkopuolelle sen sijaan jäävät äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaan oikeuttavat sekä oppivelvollisuusiän saavuttaneet lapset.

3 §. *Hoitomuodon valinta*. Kotihoidontukilain väliaikaisesti voimassa olevan 1 §:n 1 momentin mukaan alle kolmivuotiaiden lasten vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät lapsen hoidon järjestämiseksi valitse kunnan järjestämää päiväkoti- tai perhepäivähoitopaikkaa, on lapsen muulla tavalla tapahtuvan hoidon järjestämiseksi oikeus lasten kotihoiton tukeen. Säännöksen sanamuoto korostaa kotihoiton tuen luonnetta kunnan järjestämälle päivähoitopaikalle vaihtoehtoisena lapsen muulla tavalla tapahtuvia hoitojärjestelyjä tukevana sosiaalipalvelujärjestelmän osana.

Ehdotettu *pykälän 1 momentti* vastaa kotihoidontukilain 1 §:n 1 momenttia. Tuen luonne myös säilyisi ennallaan. Kunnan järjestämää päivähoitopaikkaa ja lasten yksityisen hoidon tukea koskeva valintaoikeus kuitenkin laajenisi lähtökohtaisesti koskemaan kaikkia lasten päivähoidosta annetun lain, jäljempänä päivähoitolaki, 11 a §:ssä tarkoitettun valintaoikeuden piirissä olevien lasten vanhempia tai muita huoltajia.

Valintaoikeutta on kuitenkin pykälän 2 momentissa ehdotettu rajattavaksi rajoittamalla oikeutta yksityisen hoidon tukeen tilanteissa, joissa lasta hoitaa vanhempi tai muu huoltaja itse tai muutoin muu henkilö, kuin lain 2 §:ssä tarkoitettu hoidon tuottaja. Näissä tilanteissa edellytetään, että lapsi tai perheen nuorin näin hoidettava lapsi on alle kolmivuotias. Tämä rajoitus johtaa tuen saajien piirin vanhemman itse hoitaessa lasta lähes nykyisen kaltaiseksi. Nykytilanteeseen verrattuna vanhemman itse hoitaessa erona on, että alle kolmivuotiaan lapsen sisaruksista kuusivuotiaiden ikäluokka suljetaan tuen ulkopuolelle siten kuin jäljempänä 2 momentin perusteluissa on tarkemmin selostettu.

Voimassa olevassa päivähoitolain 11 a §:n 1 momentissa säädetään alle kouluikäisten lasten perheiden oikeudesta kunnan järjestämään päivähoitopaikkaan. Pykälän väliaikaisesti voimassa olevaan 2 momenttiin puolestaan sisältyy edellä mainittua kotihoidontuki-

lain 1 §:n 1 momenttia vastaava alle kolmi-vuotiaiden lasten perheiden kunnan järjestämälle päivähoitopaikalle vaihtoehtoista oikeutta kotihoidon tukeen koskeva säännös.

Päivähoitolain 11 a §:n 1 momentin mukaan oikeus päivähoitopaikkaan alkaa sairausvakuutuslaissa tarkoitettun äitiys-, isyys- ja vanhempainrahakauden päätyttyä ja jatkuu siihen saakka, kunnes lapsi siirtyy peruskoululaissa (476/83) tarkoitettuna oppivelvollisena peruskouluun tai sitä vastaavaan kouluun. Päivähoitoa on kuitenkin järjestettävä osaikaisesti, kun lapsi ennen peruskoululaissa tarkoitettua oppivelvollisuuskäyttä osallistuu esiopetukseen koulussa.

Peruskoululain 32 §:n 2 momentin mukaan oppivelvollisuuden suorittaminen alkaa pääsääntöisesti syyslukukauden alussa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta. Lain 22 §:n mukaan peruskoulun lukuvuosi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta. Peruskouluasetuksen (718/84) 17 §:n 1 momentin mukaan vuodenvaihte jakaa peruskoulun lukuvuoden syys- ja kevätlukukauteen.

Peruskoululain 4 §:n 3 momentin (171/91) mukaan peruskoulussa voidaan opetusministeriön luvalla ja ministeriön määräämin perusteiden järjestää enintään yhden lukuvuoden kestäväksi esiopetusta lapsille, jotka eivät vielä ole oppivelvollisia. Esiopetukseen tulee opetusministeriön peruskoulussa järjestettävän esiopetuksen perusteista antaman päätöksen (OpMp 574/91) 2 §:stä ilmenevästi kohdistua kuusivuotiaisiin lapsiin.

Ehdotetussa *pykälän 2 momentissa* säädetään oikeudesta tukeen tilanteessa, jossa vanhempi tai muu huoltaja itse hoitaa lasta tai jossa lasta muutoin hoitaa muu henkilö, kuin lain 2 §:ssä tarkoitettu hoidon tuottaja. Säännöksessä tarkoitettu muu henkilö voisi olla esimerkiksi lasta korvauksetta hoitava vanhemman uusi puoliso tai isovanhempi.

Kaikissa säännöksen tarkoittamissa tapauksissa tuen saamisen edellytyksenä olisi, että lapsi tai perheen nuorin näin hoidettava lapsi on alle kolmivuotias. Tuki voitaisiin siten maksaa kolme vuotta täyttäneestä ja sitä vanhemmastakin näin hoidettavasta lapsesta edellyttäen, että perheen nuorin näin hoidettava lapsi on alle kolmivuotias. Säännöksen tarkoittamassa tapauksessa olennaista on se, kuka lasta hoitaa, ei se, missä lasta hoidetaan. Hoito voisi tapahtua joko lapsen omassa kodissa tai lapsen oman kodin ulkopuolella.

Lasta pykälän 2 momentissa tarkoitettulla tavalla hoidettaessa oikeus tukeen päättyisi sen vuoden heinäkuun lopussa, jona lapsi viimeistään ennen oppivelvollisuusiän saavuttamista voisi siirtyä kunnan järjestämänä päivähoitona toteutettavaan tai peruskoulussa järjestettävään esiopetukseen. Oikeus tukeen päättyisi aina viimeistään sanottuna ajankohdantana riippumatta siitä, osallistuuko lapsi esiopetukseen vai ei. Säännöksen tavoitteena on, ottamatta muutoin kantaa esiopetuksen tavoitteisiin, ohjata mahdollisimman moni lapsi viimeistään sanottuna ajankohdantana esiopetuksen piiriin.

Yhdenmukaisesti voimassa olevan päivähoitopaikkaa ja kotihoidon tukea koskevan valintaoikeuden kanssa on ehdotetussa pykälän 1 momentissa lähdetty siitä, että perheen aina tulee lapsen hoidon järjestämiseksi valita joko kunnan järjestämä koko- tai osapäivähoitopaikka tai lasten yksityisen hoidon tuki. Eri hoitomuotojen yhdistely ei siten saman lapsen kohdalla pääsääntöisesti oikeuta yhdistelemään tukimuotoja. Myönnetyn päivähoitopaikan käyttämättä jättäminen vuosiloman tai muun vastaavan syyn vuoksi ei myöskään oikeuta yksityisen hoidon tukeen sanotulta ajalta. Lapsi voisi kuitenkin osallistua kerho- tai muuhun viriketoimintaan, esimerkiksi kaksi tuntia päivässä, niin, ettei se vaikuta tukioikeuteen.

Pykälän 3 momentin mukaan ei pykälän 1 momentissa tarkoitettuna päivähoitopaikan valintana kuitenkaan pidettäisi sitä, että lapsi osallistuu yhden toimintavuoden välittömästi ennen oppivelvollisena peruskouluun tai sitä vastaavaan kouluun siirtymistään kunnan järjestämänä päivähoitona toteutettavaan osapäiväiseen esiopetukseen. Pykälän 1 momentin pääsäännöstä poiketen voisi kahden eri hoito- ja tukimuodon yhdistäminen 3 momentin tarkoittamassa tapauksessa siten, tuen maksamisen muiden edellytysten täytyessä, tulla kysymykseen. Pykälän 2 momentti huomioon ottaen voitaisiin yksityisen hoidon tukea sanotulta ajanjaksolta maksaa vain, kun lasta hoitaa lain 2 §:ssä tarkoitettu hoidon tuottaja. Ehdotetuissa 4 §:n 2 momentissa ja 5 §:n 3 momentissa säädetään tuen määrästä sanotulta ajanjaksolta. Sanotut säännökset koskevat, paitsi muuta, sekä päivähoitona toteutettavaa että peruskoulussa järjestettävää esiopetusta.

Pykälä liittyy kiinteästi ehdotettuihin tuen maksamisen alkamis- ja päättymisajankohtaa koskevaan 17 §:ään ja tuen saajaa koskevaan

15 §:ään.

4 §. *Hoitoraha.* Hoitoraha on lapsikohtainen etuus, jota *pykälän 1 momentin* mukaan maksettaisiin jokaisesta 1 §:n mukaan tukeen oikeuttavasta lapsesta. Sanottua 1 §:ää täydentävät ehdotetun 17 §:n tuen maksamisen alkamis- ja päättymisajankohtaa koskevat säännökset.

Hoitorahan määrä on *pykälän 2 momentissa* ilmenevästi porrastettu lasten iän perusteella. Hoitoraha on alle kaksivuotiaasta 1 200, kaksivuotiaasta 1 000 ja kolme vuotta täyttäneestä ja sitä vanhemmasta lapsesta 500 markkaa kalenterikuukaudessa. Perheen saaman tuen määrä vähenee siten lasten iän perusteella portaittain siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta.

Pykälän 3 momentin mukaan, sen estämättä mitä 2 momentissa on säädetty, on hoitoraha kuitenkin 250 markkaa kalenterikuukaudessa, jos lapsi osallistuu yhden toimintavuoden välittömästi ennen oppivelvollisena peruskouluun tai sitä vastaavaan kouluun siirtymistään kunnan järjestämänä päivähoitona toteutettavaan tai peruskoulussa tai sitä vastaavassa koulussa järjestettävään osapäiväiseen esiopetukseen taikka jos lapsi peruskoululain 36 §:n 1 momentin tarkoittamassa tapauksessa aloittaa koulunkäynnin yhtä vuotta säädettyä aikaisemmin.

Peruskoululain 36 §:n 1 momentin (707/92) mukaan kunta voi erityisestä syystä yksittäistapauksessa myöntää luvan koulunkäynnin aloittamiseen yhtä vuotta säädettyä aikaisemmin tai myöhemmin. Lain 32 §:n 2 momentin ja 22 §:n mukaan oppivelvollisuus alkaa 1 päivänä elokuuta sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta.

Ehdotetut lasten yksityisen hoidon tuesta annetun lain 3 §:n 1 momentti ja päivähoitolain 11 a § huomioon ottaen lapsi säilyy päivähoitolain 11 a §:ssä tarkoitetun valintaosituksen piirissä olevana lapsena siihen saakka, kunnes hän siirtyy oppivelvollisena peruskouluun tai sitä vastaavaan kouluun. Siten myös oikeus lasten yksityisen hoidon tukeen, tuen maksamisen muiden edellytysten täytyessä, jatkuu sanottuun ajankohtaan saakka.

Ottaen huomioon lain 3 §:n 2 momentin mukainen tukioikeuden rajoitus voitaisiin yksityisen hoidon tukea *pykälän 3 momentissa* tarkoitetulta ajanjaksolta maksaa vain, kun lasta hoitaa 2 §:ssä tarkoitettu hoidon tuottaja. Hoitolisän määrästä sanotulta ajanjaksolta säädetään ehdotetussa 5 §:n 3 mo-

mentissa. Hoitorahan ja hoitolisän määriä muissa poikkeustapauksissa koskeva säännös puolestaan sisältyy ehdotettuun 7 §:ään.

Pykälän 1 ja 4 momenteista ilmenee epäsuorasti, että hoitorahaa voitaisiin maksaa 2 §:ssä tarkoitetulle hoidon tuottajalle, tuen saamisen muiden edellytysten täytyessä, myös sairausvakuutuslaisa tarkoitetun erityisäitiys-, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahakauden ajalta perheen muusta kuin sanottuun sairausvakuutuslain tarkoittamaan etuuteen oikeuttavasta lapsesta. Hoitorahaa maksettaisiin siitä riippumatta, onko perhe saanut hoitorahaa ennen äitiysrahakauden alkua vai ei.

Pykälän 4 momentin mukaan kuitenkin, lain 3 §:n 2 momentin tarkoittamassa tapauksessa, ajalta, jolta perheellä on oikeus saada yllä mainittua sairausvakuutuslain mukaista etuutta, maksettaisiin perheen näin hoidettavista lapsista hoitorahana vain näistä lapsista kulloinkin maksettavien hoitorahojen yhteismäärän ja sairausvakuutuslain 22 §:n 1 momentin mukaisen vanhempainpäivärahan erotus. Jos perheellä ei ole oikeutta äitiys-, isyys- eikä vanhempainrahaan, maksettaisiin hoitorahana sairausvakuutuslain mukaisen edellä tarkoitetun ajan päättymiseen saakka perheen näin hoidettavista lapsista maksettavien hoitorahojen ja sairausvakuutuslain 22 §:n 1 momentissa tarkoitetun vähimmäismäärän erotus.

Sanotussa 3 §:n 2 momentin tarkoittamassa tapauksessa lasta voi hoitaa joko lapsen vanhempi tai muu huoltaja itse taikka korvauksetta muu henkilö. Näissä tapauksissa tuki maksetaan ehdotetun 15 §:n mukaan vanhemmalle tai muulle huoltajalle.

Erotus voitaisiin maksaa siitä riippumatta, onko perhe ennen vanhempainrahakauden alkua saanut hoitorahaa vai ei. Erotuksen maksaminen tulee käytännössä kysymyksen lähinnä vain tilanteissa, joissa perhe saa sairausvakuutuslain mukaista vähimmäispäivärahaa, nykyisin 1 500 markkaa kuukaudessa, tai vain vähän korkeampaa päivärahaa. Erotuksen maksamisen tavoitteena on, ettei perheen yhteiskunnalta saaman tuen taso uuden lapsen syntymän johdosta laskisi. Erotusta laskettaessa hoitoraha otetaan huomioon sen suuruisena, kuin se hoitorahan määrän säännöksessä tarkoitetulla tavalla hoidettujen lasten ikään ja lukumäärään perustuvat porrastukset huomioon ottaen kulloinkin on.

Pykälän 5 momentin mukaan perheessä katsottaisiin erityisäitiys- tai äitiysrahakauden alkamisesta lukien, päätettäessä muun

kuin sairausvakuutuslain mukaiseen etuuteen oikeuttavan lapsen hoitorahasta, vanhempainrahakauden päättymiseen saakka aina olevan myös 3 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla alle kolmivuotias lapsi. Vaikkei vanhempainrahaan oikeuttava lapsi olisi vielä syntynyt, voitaisiin hoitorahaa siten alkaa maksaa perheen muista lapsista heti vanhempainrahakauden alusta lukien. Säännöksen tavoitteena on tukea vanhempien toimesta tapahtuvaa lasten hoitamista.

5 §. *Hoitolisä. Pykälän 1 momentin* mukaan hoitolisää maksettaisiin perheen enintään kahdesta hoitorahaan oikeuttavasta lapsesta. Hoitolisää maksettaisiin siitä riippumatta, maksetaanko hoitorahaan oikeuttavasta lapsesta hoitorahaa vai ei. Tilanne, jossa lapsi on hoitorahaan oikeutettu, mutta jossa hoitorahaa ei makseta, voi syntyä esimerkiksi lain 4 §:n 4 momentin tarkoittamassa tapauksessa, jos hoitorahana maksettavaa erotusta ei synny. Kunnan järjestämässä päivähoidossa olevia perheen lapsia ei myöskään laskettaisi mukaan hoitolisään oikeuttavien kahden lapsen määrään.

Milloin perheessä on useampi kuin kaksi hoitorahaan oikeuttavaa lasta, hoitolisä maksettaisiin, perheen etua silmällä pitäen, kahdesta nuorimmasta lapsesta.

Hoitolisän määräytymistä koskevat säännökset sisältyvät *pykälän 2 momenttiin*. Hoitolisän täysi määrä olisi lasta kohden 800 markkaa kalenterikuukaudessa.

Eri kokoisia perheitä varten määriteltäisiin kuukausitulojen raja, johon asti hoitolisä maksettaisiin täysimääräisenä. Tulorajan ylittävistä tuloista otettaisiin huomioon hoitolisän täyttä määrää vähentävänä markkamääränä prosenttiosuus tulorajan ylittävistä tuloista. Myös tämä niin sanottu vähennysprosentti määriteltäisiin säännöksessä perheen koon mukaan. Oikeus hoitolisään päättyisi, kun perheen tulot ylittävät kahden hengen perheellä 13 820 markkaa, kolmen hengen perheellä 17 010 markkaa ja neljän hengen perheellä 20 200 markkaa kuukaudessa.

Tulorajaa määrättäessä perheen koossa huomioitaisiin vain kaksi perheen 2 §:n 3 kohdassa määritellyistä päivähoitolain 11 a §:ssä tarkoitettua valintaoikeuden piirissä olevista lapsista. Vanhempainrahaan oikeuttavilla ja oppivelvollisuusiän saavuttaneilla lapsilla ei siten olisi vaikutusta hoitolisän määrään. Samaa perheen kokoa koskevaa määrittelyä on tarkoitus soveltaa kunnan järjestämistä lasten päivähoidosta perittäviä

maksuja määriteltäessä.

Pykälän 3 momentin mukaan hoitolisän määrä 4 §:n 3 momentissa tarkoitettulta ajankohdasta olisi puolet siitä, mitä hoitolisän määrä muuten olisi. Säännöksen tarkoittamia tilanteita ja hoitorahan määrää sanotuissa tilanteissa on kuvattu edellä 4 §:n 3 momentin kohdalla. Hoitorahan ja hoitolisän määrästä muissa poikkeustapauksissa ehdotetaan säädettäväksi 7 §:ssä.

6 §. *Hoitolisän määräytyminen. Pykälän 1 momentin* mukaan hoitolisää määrättäessä perheen tulojen määrittelyssä noudatettaisiin samoja perusteita kuin nykyisin lasten kotihoidon tuen ja kunnan järjestämästä päivähoitosta perittävien maksujen kohdalla.

Kuten hoitorahaa, voitaisiin myös hoitolisää aina, tuen saamisen muiden edellytysten täytyessä, maksaa hoidon tuottajalle sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityisäitiys-, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahakauden ajalta perheen muusta kuin sanottuun sairausvakuutuslain tarkoittamaan etuuteen oikeuttavasta lapsesta. Myös hoitolisää voitaisiin maksaa siitä riippumatta, onko perhe saanut hoitolisää ennen äitiysrahakauden alkua vai ei. Sanottu ilmenee epäsuorasti *pykälän 2 momentista*.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos hoitolisää kuitenkin maksetaan 3 §:n 2 momentin tarkoittamassa tapauksessa sairausvakuutuslain mukaisen erityisäitiys-, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahakauden aikana, otetaan vanhempainrahasta hoitolisää määrättäessä perheen tulona huomioon vain se osa, joka ylittää perheen näin hoidettavista lapsista kulloinkin maksettavien niiden hoitorahojen yhteismäärän, joihin perhe vanhempainrahakauden aikana on oikeutettu. Näin on tarkoitus turvata perheelle vanhempainrahakauden aikana vähintään sama tuen taso, kuin perheellä muutoin olisi ollut ennen vanhempainrahakauden alkua.

Pykälän 3 momentin mukaan, päätettäessä perheen muun kuin sairausvakuutuslain mukaiseen etuuteen oikeuttavan lapsen hoitolisästä noudatetaan 4 §:n 5 momentissa säädettyä. Perheessä katsotaan siten erityisäitiys- tai äitiysrahakauden alkamisesta lukien sairausvakuutusrahakauden päättymiseen saakka aina olevan myös 3 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla alle kolmivuotias lapsi. Hoitolisää voidaan siten maksaa, vaikka uusi lapsi ei olisi vielä syntynyt.

Pykälän 4 momentti vastaa asiallisesti nykyisen kotihoidontukilain lisäosan määrän

tarkistamista koskevaa 11 §:n 5 momenttia.

7 §. *Lasten yksityisen hoidon tuki eräissä tapauksissa.* Sen estämiseksi, ettei yksityisen hoidon tuki ylittäisi hoidon korvaukseksi lapsen vanhemman tai muun huoltajan ja hoidon tuottajan välillä sovittua markkamäärää ehdotetaan pykälässä säädettäväksi, että tuki aina olisi enintään hoidon korvaukseksi sovitun markkamäärän suuruinen.

8 §. *Toimeenpano.* Pykälä vastaa nykyisen kotihoidontukilain 3 §:ää.

9 §. *Rahoitus.* Pykälä vastaa kotihoidontukilain 4 §:ää.

10 §. *Ennakoiden maksaminen.* Pykälä vastaa kotihoidontukilain 5 §:ää.

11 §. *Toimintamenot.* Pykälä vastaa kotihoidontukilain 6 §:ää.

12 §. *Suhde muihin lakeihin.* Pykälä vastaa asiallisesti kotihoidontukilain 7 §:ää.

13 §. *Osittainen hoitoraha.* Pykälä vastaa sekä asiallisesti että tuen määrän osalta nykyisen kotihoidontukilain 1 §:n 2 momentin ja 11 a §:n osittaista kotihoidon tukea koskevia säännöksiä.

Osittaista hoitorahaa voitaisiin nykyisen osittaisen kotihoidon tuen tapaan maksaa myös samanaikaisesti lasten yksityisen hoidon tuen kanssa. Tukea maksetaan korvaukseksi palkan menetyksestä tilanteissa, joissa lasta hoitaa muu kuin vanhempi tai muu huoltaja itse ja joissa vanhempi tai muu huoltaja on lapsen hoidon vuoksi lyhentänyt työaikaansa säännöksessä tarkoitettulla tavalla.

14 §. *Hakeminen. Myöntäminen.* Pykälä vastaa nykyisen kotihoidontukilain 12 §:ää.

15 §. *Tuen saaja.* Pykälän 1 momentin mukaan hoitorahan ja hoitolisän maksaminen siinä tapauksessa, että vanhempi tai muu huoltaja itse hoitaa lasta tai lasta hoitaa korvauksetta muu henkilö järjestettäisiin kuten nykyisin kotihoidon tuen maksaminen. Vanhemman hoitaessa itse lasta tuki maksettaisiin sille vanhemmalle, joka lasta pääasiallisesti hoitaa. Jos molemmat vanhemmat hoitavat lasta tasaveroisesti, voisivat vanhemmat käytännössä valita kummalle tuki maksetaan tai jaksottaa tuen maksamisen vuorotellen kummallekin vanhemmalle. Kunakin kuukautena voisi kuitenkin olla vain yksi tuen saaja.

Jos lasta hoitaa muu henkilö kuin lapsen vanhempi tai muu huoltaja korvauksetta, vanhempien tulisi tukihakemuksessa ilmoittaa saajaksi jompikumpi vanhemmista tai muu huoltaja. Tuki on sen vanhemman tu-

loa, jolle se maksetaan. Tuen verotuskohtelua selkiyttää eduskunnalle jo annettuun hallituksen esitykseen (HE 105/1996 vp) tulo-verolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta sisällytetty uusi tuloverolain 63 a §.

Pykälän 2 momentti sisältäisi kotihoidon tukeen verrattuna uuden maksamistavan. Säännöksen mukaan, jos lasta hoitaa laissa tarkoitettu hoidon tuottaja, siis yksityinen päiväkotia, perhepäivähoitaja tai perheeseen työsuhteessa oleva hoitaja, tuki maksettaisiin suoraan hoidon tuottajalle. Tuki voitaisiin tällöin maksaa vanhemmalle tai muulle huoltajalle vain lapsen hoitojärjestelyn odottamattomaan muutokseen liittyvästä syystä, jos tuen maksaminen hoidon tuottajalle tilapäisesti estyy. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa tukeen oikeutettu perhe hoitosopimuksen purkamisen vuoksi jää vaille hoitajaa, mutta ei hae tai välittömästi saa kunnan järjestämää hoitopaikkaa, vaan joutuu järjestämään lapsen hoidon tilapäisen avun turvin.

Tuen maksaminen yksityisen hoidon tuottajalle osoittaa, milloin tukea uudessa järjestelmässä ei pidetä perheen, vaan hoidon tuottajan tulona. Myös tätä verotuskohtelua selkiyttää edellä mainittu hallituksen esitys.

Pykälän 3 momentti vastaa kotihoidontukilain 13 §:n 2 momenttia.

16 §. *Tuen maksaminen hoidon tuottajalle.* Pykälässä täsmennetään edellytyksiä, joita tuen maksaminen hoidon tuottajalle edellyttää.

Pykälän 1 momentin nojalla tuki voitaisiin maksaa lasten päivähoitotoimintaa harjoittavalle yksityiselle henkilölle, yhteisölle tai yhtymälle. Tällä tarkoitetaan yrittäjänä toimivaa perhepäivähoitajaa tai päiväkotia. Osa yrittäjistä on merkitty ennakkoperintälaissa (418/59) tarkoitettuun ennakkoperintärekisteriin (1 kohta). Yrittäjiä, joita ei tähän rekisteriin ole merkitty, ei kuitenkaan suljettaisi järjestelmän ulkopuolelle, vaan myös tällaisille yrittäjille voitaisiin tuki maksaa (2 kohta). Lisäksi tuki voitaisiin maksaa yksityisen hoidon tuottajalle edellyttäen, että tukeen oikeutetun vanhemman tai muun huoltajan ja hoidon tuottajan välillä on tehty kirjallinen työ sopimus vähintään yhden kuukauden ajaksi.

Pykälän 2 momentissa säädetään tuen hakijan tai hakijan osoittaman tuen saajan eli yksityisen hoidon tuottajan velvollisuudesta esittää kansaneläkelaitokselle tuen maksami-

sen edellyttämiä selvityksiä. Selvitys tulisi ensinnäkin esittää sovitun korvauksen tai palkan määrästä. Lisäksi tulisi hoitajan ollessa yrittäjä esittää selvitys siitä, että hoitaja on tehnyt kunnalle lasten päivähoidosta annetussa laissa säädetyn ilmoituksen lasten päivähoitotoiminnan harjoittamisesta. Tämä ilmoitus velvoittaa kunnan valvomaan hoitoa. Päällekkäisten menettelyjen välttämiseksi muuta hoidon hyväksymismenettelyä ei yrittäjämutoiselta toiminnalta edellytettäisi.

Koska yksityisen päivähoidon valvonnan ulottuminen kotona järjestettävään hoitoon silloin, kun hoitaja on perheeseen työsuhteessa, on työnantajan oman johto- ja valvontavallan vuoksi ongelmallista, ehdotetaan tällaiselle hoidon tuottajalle maksettavan tuen edellytykseksi erityistä hyväksymismenettelyä. Tuen maksamiselle antaisi hyväksynnän kunnan sosiaalihoitolain (710/82) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimielin.

Perheen oikeudeksi säädettyä tukea voidaan luonteensa puolesta pitää perheen hoidon tuottajalle maksamana työopimuslain (320/70) tarkoittamana palkkana, jonka teknisluonteinen maksatus tapahtuu kansaneläkelaitoksen kautta. Työsuhteeseen sovellettaisiin muutoinkin normaaleja työsuhdetta koskevia säännöksiä.

Pykälän 3 momentti rajaisi kansaneläkelaitoksen vastuun koskemaan ainoastaan sanotussa momentissa tarkoitettua vastuuta. Säännöksen mukaan kansaneläkelaitoksen tulee, kun tuen saaja on yrittäjä, jota ei ole merkitty ennakkoperintärekisteriin (1 momentin 2 kohta), tai kun tuen saaja on työsuhteessa tukeen oikeutettuun vanhempaan tai muuhun huoltajaan (1 momentin 3 kohta), suorittaa ennakonpidätys maksamastaan tuesta. Kansaneläkelaitoksen ennakonpidätysvelvollisuus koskisi vain sitä yrittäjän korvauksen tai työntekijän palkan osuutta, jonka kansaneläkelaitos tukena suorittaisi. Sosiaaliturvaan liittyvistä maksuista 2 kohdassa tarkoitettut yrittäjät vastaisivat itse. 3 kohdan tarkoittamassa tapauksessa työnantaja oleva vanhempi puolestaan huolehtisi muista työsuhteesta johtuvista työnantajalle kuuluvista velvoitteista.

Ennakoperintärekisteriin merkityn yrittäjän kohdalla kansaneläkelaitoksella ei tuen maksamisen lisäksi olisi muuta vastuuta. Nämä yrittäjät ovat ennakonkannon piirissä ja huolehtivat itse myös sosiaaliturvaan liittyvistä maksuista.

17 §. *Maksaminen. Pykälän 1 ja 4 momentit* vastaavat nykyisen kotihoidontukilain 14 §:n 1 ja 3 momentteja.

Pykälän 2 ja 3 momentit vastaavat asiallisesti kotihoidontukilain 14 §:n 2 momenttia. Pykälän 2 momentin mukaan tuen maksaminen lakkaa, kun lain 3 §:ssä määritelty oikeus tukeen tai tuen saamisen muut edellytykset lakkaavat. Lain 3 §:ssä määriteltyä oikeutta tukeen on selostettu edellä kyseisen säännöksen kohdalla.

Pykälän 3 momentin mukaan tuen maksaminen lakkaisi kuitenkin aina viimeistään sen vuoden heinäkuun lopussa, jona lapsi siirtyy oppivelvollisena peruskouluun. Säännöksessä mainitun peruskoululain 22 §:n mukaan peruskoulun lukuvuosi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta. Vuodenvaihe jakaa lukuvuoden syys- ja kevätlukukauteen (peruskouluasetus 17 §).

Ehdotetuissa 4 §:n 3 ja 5 §:n 3 momenteissa säädetään tuen määrästä tilanteissa, joissa lapsi on peruskoululain 36 §:n 1 momentissa tarkoitettun luvan saatuaan aloittanut koulunkäynnin yhtä vuotta säädettyä aikaisemmin.

Peruskoululain 36 §:n 1 momentin mukaan kunta voi erityisestä syystä yksittäistapauksessa myöntää luvan koulunkäynnin aloittamiseen yhtä vuotta säädettyä aikaisemmin tai myöhemmin.

Ehdotetun 17 §:n 3 momentin perusteella, verrattuna päivähoitolain 11 a §:ään, tuen maksaminen vastaavasti jatkuisi, tuen saamisen muiden edellytysten täytyessä, siihen saakka, kun lapsi vastaavan luvan saatuaan aloittaa koulunkäynnin yhtä vuotta säädettyä myöhemmin. Ehdotettu 3 §:n 2 momentti huomioon ottaen voisi tuen maksaminen näissä tapauksissa tulla kysymykseen vain lain 2 §:ssä tarkoitettulle hoidon tuottajalle.

18 §. *Maksutapa. Tukierän menettäminen.* Pykälä vastaa asiallisesti nykyisen kotihoidontukilain 15 §:ää.

19 §. *Maksaminen laitos- ja perhehoidon aikana.* Pykälä vastaa kotihoidontukilain 16 §:ää.

20 §. *Kunnan lapsen hoidosta maksama lisä.* Pykälä korvaa nykyisen kotihoidontukilain 17 §:n. Kyseisessä 17 §:ssä säädetään perusteista lasten kotihoidon tuen maksamiselle korotettuna. Ehdotetussa säännöksessä tarkoitettut kunnalliset lisät on nykyiseen tapaan edelleen tarkoitus säilyttää kuntien harkintaan perustuvina ja valtionosuuden

ulkopuolella.

Pykälän 1 momentin mukaan hoitoraha ja hoitolisä voitaisiin, sen estämättä, mitä niistä ehdotetussa laissa muutoin säädetään, maksaa kunnan päätöksen mukaisella markkamäärällä korotettuna.

Pykälän 2 momentin mukaan kansaneläkelaitos voisi hoitaa kunnan päättämin perustein määräytyvän kunnallisen lisän toimeenpanoon kuuluvat tehtävät myös muissa kuin 1 momentin tarkoittamissa tapauksissa.

Pykälän 3 momentti vastaa kotihoidontukilain 17 §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 momentissa todettaisiin epäselvyyksien välttämiseksi, että siltä osin, kuin kunnallista lisää ei pykälän 1 ja 2 momenttien perusteella voitaisi ottaa kansaneläkelaitoksen toimeenpaneman lasten yksityisen hoidon tukijärjestelmän piiriin, kunta hoitaisi kunnallisen lisän toimeenpanoon kuuluvat tehtävät. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kunta hoitaisi maksatuksen ja vastaisi toimeenpanon hallintokustannuksista. Lain 8 §:n mukaan lain toimeenpanoon kuuluvat tehtävät hoitaisi muutoin kansaneläkelaitos.

21 §. *Takaisinperintä.* Pykälä vastaa asiallisesti nykyisen kotihoidontukilain 18 §:ää. Takaisinperintää ei voitaisi kohdistaa hoidon tuottajaan. Kuittaus kohdistuisi tukeen oikeutettuun, vaikka tuen saaja olisi hoidon tuottaja.

22 §. *Muutoksenhaku.* Pykälä vastaa kotihoidontukilain 19 §:ää.

Lain 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettu hoidon tuottaja, joka on tyytymätön kunnan toimilimen 16 §:n 2 momentin tarkoittamassa tapauksessa tekemään päätökseen olla hyväksymättä sitä, että lasten yksityisen hoidon tuki voitaisiin maksaa hänelle, voisi hakea muutosta päätökseen sosiaalihuoltolain perusteella noudattaen lain oikaisumenettelyä koskevaa 45 §:ää ja muutoksenhakua läänioikeuteen koskevaa 46 §:ää.

23 §. *Tietojenantovelvollisuus.* Pykälä sisältäisi eri tahoihin kohdistuvaa tietojenantovelvollisuutta koskevat säännökset. *Pykälän 1—3 momentit* vastaavat asiallisesti nykyisen kotihoidontukilain 20 §:ää.

Pykälän 4 momentti on nykyiseen tietojenantovelvollisuutta koskevaan säännökseen verrattuna uusi. Säännös sisältää lain 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettua hoidon tuottajaa lain 16 §:n 2 momentin tarkoittamissa tilanteissa koskevan tietojenantovelvollisuuden.

24 §. *Tietojen lähettäminen ja käyttäminen eräissä tapauksissa.* Pykälä vastaa kotihoi-

dontukilain 21 §:ää.

25 §. *Ulosmittaus- ja siirtokielto.* Pykälä vastaa asiallisesti kotihoidontukilain 22 §:ää.

26 ja 27 §. *Salassapitovelvollisuus. Salassapitovelvollisuuden rikkominen.* Pykälät vastaavat asiallisesti kotihoidontukilain 23 ja 24 §:ää.

28 §. *Hallintoriitujen oikeuspaikka.* Pykälä vastaa kotihoidontukilain 25 §:ää.

29 §. *Tarkemmat säännökset.* Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi asetuksenantovaltuudesta koskeva säännös. Lain täytäntöönpanon jatkossa mahdollisesti vaatimat tarkemmat säännökset voitaisiin siten tarvittaessa antaa asetuksella. Tässä vaiheessa kaikki tarpeelliset säännökset on, kotihoidontukilain tapaan, tarkoitus sisällyttää lakiin.

30 §. *Voimaantulo.* *Pykälän 1 momentti* sisältää voimaantulosäännöksen.

Lain voimaantulon yhteydessä on samanaikaisesti kumottava uuden lainsäädännön johdosta tarpeettomiksi käyneet säännökset. Tämän johdosta *pykälän 2 momentissa* ehdotetaan kumottaviksi lasten kotihoidon tuesta annettu laki (797/92) siihen myöhemmin teytyine muutoksineen.

Pykälän 3 momentti sisältää 2 momentissa kumottavaksi ehdotetun kotihoidontukilain soveltamista siirtymävaiheessa koskevan säännöksen.

31 §. *Eräiden säännösten soveltaminen.* Ehdotuksen voimaantulon siirtymävaihetta varten pykälään on katsottu tarpeelliseksi ottaa säännös, jonka mukaan, jos ennen lain voimaantuloa annetussa muussa laissa tai alemmanasteisessa säädöksessä on viitattu nyt kumottavaksi ehdotettuun lasten kotihoidon tuesta annettuun lakiin, viittauksen katsottaisiin soveltuvien osin kohdistuvan uuden lain vastaavaan säännökseen.

32 §. *Siirtymäsäännökset.* *Pykälän 1 ja 2 momentteihin* sisältyy siirtymävaiheen käsitteilyaikoja koskevat säännökset.

Pykälän 3 momentin siirtymäsäännöksen nojalla järjestelmän toimeenpanossa noudatettaisiin vuoden 1997 loppuun asti poikkeusjärjestelyä siltä osin kuin on kysymys muusta kuin lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua tilanteesta, jossa vanhemmat hoitavat itse lasta tai lasta hoitaa korvauksetta muu henkilö. Yksityisen hoidon tuottajalle asetettiin laissa säädetyt vaatimukset, mutta tukea ei maksettaisi suoraan hoidon tuottajalle, vaan hakemuksessa ilmoitetulle vanhemmalle tai muulle huoltajalle. Poikkeuksellisesta maksatusjärjestelystä seuraa,

että tuki siirtymäkauden aikana katsottaisiin tukea saavan vanhemman tai muun huoltajan verotettavaksi tuloksi. Tuki otettaisiin myös huomioon muissa sosiaalietuuksissa perheen tulona, mikäli yksityisen hoidon tuen osalta näin on erikseen säädetty.

1.2. Laki lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta

11 a § 2 mom. Lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n 2 momentti takaa olemassa olevassa, vuoden 1993 alusta voimaan tulevaksi säädettyssä (muut. 630/90 ja 798/92) muodossaan lapsen vanhemmille tai muille huoltajille oikeuden valintansa mukaan saada, siihen saakka, kunnes lapsi täyttää neljä vuotta, joko kunnan järjestämän päivähoitopaikan tai lasten kotihoidon tuesta annetun lain mukaista tukea. Valintaoikeuden laajentumista on kuitenkin lasten kotihoidon tuesta annetun lain ja lasten päivähoidosta annetun lain väliaikaisesti voimassa olemaan säädettyillä muutoksilla useampaan otteeseen siirretty, viimeksi vuoden 1998 alkuun.

Kunnan järjestämää päivähoitopaikkaa ja lasten yksityisen hoidon tukea koskevan valintaoikeuden laajentuminen yksityisen hoidon tuesta annetun lain 1 §:ssä säädetyllä tavalla edellyttää vastaavan muutoksen tekemistä myös lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n 2 momenttiin.

1.3. Laki lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Väliaikaisesti vuoden 1997 loppuun saakka voimassa olemaan säädettyssä lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n 2 momentissa (1527/95) on kunnan järjestämää päivähoitopaikkaa ja lasten kotihoidon tukea koskeva valintaoikeus rajattu koskemaan kolmivuotiaiden lasten perheitä. Säännöksen voimassaoloa ehdotetaan rajoitettavaksi siten, että se päättyy samanaikaisesti uuden järjestelmän voimaantulon kanssa.

1.4. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

Voimassa olevan työttömyysturvalain 5 §:n mukaan työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöllä, joka saa lasten kotihoidon tuesta annetun lain mukaista lisäosaa.

Lisäosan saamisen ehtona on, että henkilö itse hoitaa lastaan pääasiassa kotona, jolloin hänen ei katsota olevan työmarkkinoiden käytettävissä. Koska lasten yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin ei sisälly kotihoidon tuen lisäosaa vastaavaa määrittelyä, työttömyysturvalain asianomainen säännös ehdotetaan kumottavaksi.

Voimassa olevaan työttömyysturvalain 27 a §:ään sisältyvät säännökset, joilla lasten kotihoidon tuki on perhekohtaisesti yhteensovitettu työttömyysturvaetuksien kanssa lukuun ottamatta perheitä, joissa lisäosaan oikeutettu henkilö hoitaa lasta. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhteensovitus mahdollisimman pitkälle vastaa nykyistä käytäntöä.

1.5. Laki työmarkkinatuesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Voimassa olevan työmarkkinatukilain 24 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan työmarkkinatuen tarveharkinnassa ei oteta huomioon lasten kotihoidon tuen perusosaa ja sisaruskorotusta. Näin on siksi, että lasten kotihoidon tuesta annetun lain mukaista lisäosaa määrättäessä työmarkkinatuki otetaan lisäosaan vaikuttavana tulona huomioon. Lasten hoidon tuen muuttuessa ei edelleenkään ole perusteltua ottaa huomioon työmarkkinatuen tarveharkinnassa lasten yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukaista hoitorahaa ja hoitolisää, koska työmarkkinatuki otetaan myös lasten yksityisen hoidon tuen mukaista hoitolisää määrättäessä tulona huomioon. Muutos on tekninen. Taivotteena on nykytilan säilyttäminen.

1.6. Laki opintotuesta annetun lain 6 §:n 8 kohdan ja 17 §:n 2 momentin kumoamisesta

Opintotukilain 6 §:n 8 kohdan mukaan opintotukea ei myönnetä sille, joka saa lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista lisäosaa. Lisäosan saamisen ehtona on, että henkilö hoitaa itse lastaan kotona, jolloin häntä ei voida pitää päätoimisena opiskelijana. Opintotukea voidaan myöntää vain päätoimisesti opiskelevalle. Koska lasten yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin ei sisälly kotihoidon tuen lisäosaa vastaavaa määrittelyä, työttömyysturvalain asianomainen säännös ehdotetaan kumottavaksi.

Opintotukilain 17 §:n 2 momentin mukaan

opintotukea myönnettäessä huomioon otettavana tulona ei päätoimisesti opiskelevan opintotuen hakijan sitä pyytäessä pidetä lasten kotihoidon tuesta annetun lain mukaista kotihoidon tukea siltä osin kuin se kattaa päivähoidosta maksettavat korvaukset. Koska ehdotuksen mukaan lasten yksityisen hoidon tuesta annetun lain hoitotuki maksettaisiin palvelun tuottajalle, säännös ehdotetaan kumottavaksi.

Yksityisen hoidon tuesta annetun lain 32 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että lain 15 §:n 2 momentin säännöstä tuen maksamisesta hoidon tuottajalle ryhdytään soveltamaan 1 päivästä tammikuuta 1998 alkaen. Tämän vuoksi opintotukilakiin otettaisiin vastaavasti siirtymäsäännös lain 17 §:n 2 momentin soveltamisesta 31 päivään joulukuuta 1997 asti.

1.7. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

2 §. *Maksun vähimmäismäärä ja enimmäismäärä.* Asetuksella on tarkoitus säätää lasten päivähoidosta määrättävän maksun vähimmäismääräksi 200 markkaa. Perheen maksukyky huomioitaisiin päivähoitomaksuissa siten, että vähimmäismaksu määrättäisiin perheen koon mukaan määräytyvään vähimmäistulorajaan saakka. Tämän tulorajan ylittävä tulo kasvattaisi perheelle määriteltävää päivähoitomaksua asetuksen säännöksessä määritellyllä niin ikään perheen koon mukaan määritellyn prosenttiosuuden mukaisella markkamäärällä, joka lisättäisiin vähimmäismaksuun. Maksu lasta kohti olisi kuitenkin enintään 1 000 markkaa kuukaudessa. Perheen maksukyvyn huomioiminen maksuja määrättäessä tapahtuisi siten vastaavin perustein kuin yksityisen hoidon tukemiseen maksettavaa hoitolisää määrättäessä. Perheen toisesta lapsesta määrättävä maksu olisi ensimmäisestä lapsesta perittävän maksun suurinen. Kolmannesta ja sitä seuraavasta lapsesta määrättäisiin vähimmäismaksun suurinen maksu.

Kuntien harkintavaltaa maksujen määräämisessä lisättäisiin niin, että maksu voitaisiin periä enintään niin monelta kuukaudesta kuin päivähoitopaikka lapselle on varattu nykyisin säädetyin 11 kuukauden sijaan. Tarkoituksena kuitenkin on, että esimerkiksi vanhempien lomien osalta, jolloin lapsi vanhempien ennakkolta ilmoittamana ajankohtana on pit-

kiä yhtäjaksoisia aikoja poissa päivähoidosta, kunta voisi jättää perimättä maksun kyseiseltä ajalta. Ehdotettu säännös mahdollistaa myös nykyisen kaltaisen käytännön eli kaavamaisen maksusta vapauttamisen yhdeltä kuukaudesta kalenterivuoden aikana, mikäli kunta näin päättää menetellä.

Kuntien harkintavaltaa maksujen määräämisessä lisäksi niin ikään se, että asetuksella on tarkoitus säätää vain kokopäivähoidosta perittävästä maksusta, joka vastaisi tulojen perusteella määrättävää enimmäismaksua. Tarkoitus olisi, että kunta huomioisi asiakkaalta perittävää maksua määrätessään hoitoajan ja suhteuttaisi perittävän maksun siihen.

Tilapäisesti annettavan hoidon osalta noudatettaisiin edelleen nykyistä käytäntöä eli kunta voisi periä tällaisesta hoidosta päättämänsä maksun.

Päivähoitona toteutetun osapäiväisen esiopetuksen osalta tarkoituksena olisi säätää perittäväksi vähimmäismaksun suuruisen maksu eli 200 markkaa kuukaudessa. Tämän olisi tarkoitus edistää esiopetuksen osallistumista erityisesti vuoden aikana ennen kouluun menoa.

Kannustinloukkutyöryhmän ehdotuksen mukaisesti asetuksella on tarkoitus säätää, että kunta voisi ottaa käyttöön ns. supermaksuluokan eli 1 200 markan suuruisen kuukausimaksun, joka voitaisiin määrätä perheille, joiden kuukausitulot ylittävät 40 000 markkaa. Tarkoitus on, että myös niiden perheiden osalta, joilta kunta on päättänyt periä 1 200 markan kuukausimaksun, sovellettaisiin asetuksessa määriteltäviä päivähoitomaksujen määräytymisen perusteita lukuun ottamatta pykälässä nimenomaisesti soveltamisen ulkopuolelle säädettyjä perusteita.

10 a §. *Päivähoitomaksun määräämisen perusteena olevat tulot.* Pienten lasten hoitotukijärjestelmässä noudatettavan tuloharkinnan yhtenäistämiseksi on asetuksella tarkoitus säätää, että kansaneläkelaitos selvittäisi myös lasten kunnallisesta päivähoidosta perittävissä maksuissa sovellettavat perheen tulot ja määrittäisi päätöksellään (*tulopäätös*), mikä on se perheen tulojen markkamäärä, jota kunnan olisi sovellettava määriteltessään perheeltä perittävää päivähoitomaksua. Kansaneläkelaitoksen määrittelemien tulojen perusteella olisi laskettavissa sen päivähoitomaksun enimmäismäärä, jonka kunta perheeltä voisi periä. Kunta harkitsisi päätöstä tehdessään, onko maksu perusteltua

määritellä pienemmäksi esimerkiksi kokopäiväistä hoitoa lyhyemmän hoitoajan perusteella. Kunta voisi myös jättää perimättä tai alentaa maksua lain 11 §:n nojalla esimerkiksi sillä perusteella, että perheen tosiasiallinen maksukyky on alhaisempi kuin vain perheen tuloihin perustuva laskelma osoittaa.

Tulojen vahvistamiseen ja sitä koskevaan muutoksenhakuun sovellettaisiin soveltuvien osin säännöksessä mainittuja lasten yksityisen hoidon tuesta annetun lain säännöksiä. Tarkoituksena on, että kansaneläkelaitos tekisi tulopäätökset mahdollisimman pian. Tulopäätökset kasaantuisivat kuitenkin päivähoitopaikan hakemisajankohtiin, josta syystä pykälässä on asetettu päätöksen tekemiselle kolmen kuukauden määräaika. Kansaneläkelaitoksella olisi sanotun lain 24 §:n 2 momentin perusteella oikeus käyttää tulopäätöstä tehdessään myös muiden hoitamiensa etuuksien ratkaisemista varten saamiaan tietoja. Tulopäätöksen tekemisestä aiheutuvat toimintamenot luettaisiin kansaneläkelaitoksen toimintamenoiksi.

11 §. *Maksun perimättä jättäminen tai alentaminen.* Pykälän 2 momentti sisältää uuden, lasten päivähoidosta määrättyihin maksuihin sovellettavan säännöksen. Lasten päivähoidosta määrätyn kokopäivähoidon maksun alentamista vähimmäismaksun tasosta tai perimättä jättämistä ehdotetaan jossain määrin rajoitettavaksi muihin maksuihin verrattuna. Pykälän 1 momentin pääsäännön mukaan maksu voidaan alentaa tai jättää perimättä, jos siihen henkilön elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen on syytä. Ehdotetun 2 momentin nojalla näin voitaisiin kokopäivähoitomaksun osalta menetellä, vain jos lapsen vanhemmat tai muut huoltajat ovat työssä, työharjoittelussa tai opiskelevat taikka ovat työkyvyttömiä. Muissa tapauksissa vapautus voitaisiin aina myöntää lapsen etu huomioon ottaen silloin, kun päivähoito on tarpeellista lapsen hoidon tai kasvatuksen kannalta. Osapäivähoidon maksuun sovellettaisiin kuitenkin 1 momenttia, jolloin esimerkiksi työttömän henkilön lapselle voitaisiin kunnan niin harkitessa antaa maksuton osapäivähoito.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Esityksen liitteenä on luonnos sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun

asetuksen muuttamiseksi.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 1997. Lasten yksityisen hoidon tuesta annetun lain voimaantuloon liittyvät yksityiskohtaisemmat säännökset sisältyvät esityksen 30—32 §:ään. Ajankohta on kunnan järjestämän päivähoidon seuraavan toimintavuoden alku.

4. Säättämisyjärjestys

Elokuun alusta tuli voimaan perusoikeusuudistus, jonka yhteydessä lailla Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta (969/95) Hallitusmuodon 15 a §:ään sisällytettiin keskeiset sosiaaliset oikeudet.

Pykälän 2 momentin mukaan lailla taataan perustoimeentulon turva työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen johdosta. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan asiasta antamasta lausunnostakin (StVL 5/1994 vp) ilmenevästi turva taataan koko säännöksen alkuosassa lueteltujen elämäntilanteiden ajaksi. Lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella annettavan turvan pituus sen sijaan on harkinnanvaraisempi.

Perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 309/93 vp) perustelujen mukaan perustoimeentuloturvan käsite on voimassa olevasta sosiaalilainsäädännöstä riippumaton. Säännöksen tarkoituksena ei ole turvata nykyisiä etuusjärjestelmiä, etuuksien tasoa tai saamisedellytyksiä sellaisenaan. Järjestelmiin voidaan myös sisällyttää tarveharkintaa koskevia säännöksiä. Säännös merkitsee kuitenkin pidemmälle menevää turvan tasoa kuin pykälän 1 momentin mukainen oikeus välttämättömään toimeentuloon. Tätä on korostettu myös perustuslakivaliokunnan asian johdosta antamassa mietinnössä (PeVM 25/1994 vp).

Pykälän 3 momentin ensimmäinen virke asettaa julkiselle vallalle velvoitteen lailla tarkemmin säädettävällä tavalla turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystieteiden palvelut. Säännöksen toinen virke taas velvoittaa julkista valtaa tukemaan perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Lakiehdotuksen perustelujen mukaan säännöksen ensimmäinen virke velvoittaa lainsäädännöllä huolehtimaan riittävien palvelujen turvaamisesta. Säännöksessä ei sen sijaan määritellä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistapaa. Säännös ei myöskään sido palvelujen järjestämistä nykyiseen lainsäädäntöön. Perustelujen mukaan palvelujen riittävyttä arvioitaessa lähtökohtana voidaan pitää sellaista palvelujen tasoa, joka luo jokaiselle ihmiselle edellytykset toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnon mukaan säännöksen toisessa virkkeessä julkiselle vallalle asetettua veloitetta on tulkittava tehtävänä edistää lapsiperheiden aineellista hyvinvointia. Säännös asettaa veloitteita lapsiperheisiin kohdistuvien palvelujärjestelmien ylläpitämiseen sekä perhepoliittisiin tulonsiirtoihin. Säännös täydentää perheelle pykälän 2 momentin mukaan annettavaa tukea, mutta ulottuu ajallisesti koko siihen aikaan, jonka henkilö on alaikäinen ja edellytysten luomiseen sen jälkeiseenkin hyvinvointiin.

Perusteluissa nykyisistä säännöksen toisen virkkeen tarkoitusta toteuttavista tukijärjestelmistä mainitaan esimerkkinä muun muassa lasten päivähoitojärjestelmä sekä lapsiperheiden aineellinen tukeminen esimerkiksi lapsilisien ja verotuksen kautta.

Lasten kotihoidon tuesta annetun lain 1 §:n sanamuoto korostaa kotihoidon tuen luonnetta kunnan järjestämälle päivähoidolle vaihtoehtoisena lapsen muulla tavalla tapahtuvia hoitojärjestelyjä tukevana sosiaalipalvelujärjestelmän osana.

Kotihoidon tuen, samoin kuin ehdotetun uuden lasten yksityisen hoidon tuen, voidaan siten Hallitusmuodon 15 a §:n sanamuoto, pykälän perustelut ja erityisesti sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnosta ilmenevät kannanotot huomioon ottaen katsoa kuuluvan lähinnä pykälän 3 momentissa julkiselle vallalle säädettyjen turvaamistoimenpiteiden piiriin. Esityksen valtiosääntöoikeudellinen merkitys perustuu siten sanottuun säännökseen.

Uudistuksessa on tarkoitus kumota lasten kotihoidon tuesta annettu laki ja korvata lasten kotihoidon tukijärjestelmä lasten yksityisen hoidon tukijärjestelmällä. Uudistuksen voimaan tullessa kumoutuisivat, siltä osin kuin lasta hoitaa korvauksetta muu henkilö kuin yksityisen hoidon tuottaja, myös säännökset, joilla valintaoikeutta kunnan järjestämän päivähoidon ja kotihoidon tuen osalta olisi laajennettu koskemaan alle nelivuotiaiden lasten perheitä. Laajennuksen voimaantuloa on siirretty useita kertoja, viimeksi vuoden 1998 alkuun. Siltä osin kuin lasta hoitaa yksityisen hoidon tuottaja, valintaoikeus laajenisi nykyiseen verrattuna.

Hallitusmuodon muutosta koskevien perustelujen mukaan sellaiset lainsäädännölliset muutokset, jotka merkitsisivät olennaista puuttumista 15 a §:ssä tarkoitettuihin tavoihin suojattujen perusoikeuksien ydinsisältöön eivät ole toteutettavissa tavallisella lailla.

Nyt ehdotettu pienten lasten hoidon tukemista koskeva lainsäädäntöuudistus kohdentaa uudelleen erilaisille lapsiperheille suuntautuvaa tukea. Hallitusmuodon 15 a § ei merkitse erityistä suojaa lasten kotihoidon tukijärjestelmälle instituutiona. Säännös turvaa ainoastaan päivähoitopalvelujen riittävyttä. Valintaoikeuden laajennuksesta luopuminen ehdotetulla tavalla ei osaltaan vaikuta päivähoito-oikeuteen eikä siten ole ongelmallinen palvelujen riittävyden kannalta.

Hallituksen käsityksen mukaan muutosten ei myöskään voida katsoa merkitsevän niin olennaista heikennystä lapsen huolenpidosta vastaavien saaman tuen määrään, ettei tuen tasoa edelleen voisi pitää Hallitusmuodon 15 a §:n 3 momentin tarkoittaman turvaamistehtävän kannalta riittävänä. Kyseessä ei muutoinkaan voida katsoa olevan puuttuminen Hallitusmuodon 15 a §:ssä tarkoitettujen oikeuksien ydinsisältöön.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotetut lait voidaan siten käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

lasten yksityisen hoidon tuesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään oikeudesta lasten päivähoidosta annetun lain (36/73) 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettulle päivähoitopaikalle vaihtoehtoiseen lapsen hoidon järjestämiseksi suoritettavaan taloudelliseen tukeen.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *lasten yksityisen hoidon tuella* lapsen hoidon järjestämiseksi suoritettavaa taloudellista tukea, johon voi kuulua hoitoraha ja hoitolisä

2) *hoidon tuottajalla* lasten päivähoidosta annetun lain 28 §:n 1 momentissa tarkoitettun ilmoituksen tehnyttä yksityistä henkilöä tai yhteisöä, joka korvausta vastaan harjoittaa lasten päivähoitotoimintaa, taikka tukeen oikeutetun vanhemman tai muun huoltajan kanssa lasten päivähoidosta työsopimuksen tehnyttä henkilöä, ei kuitenkaan saman kotitalouden jäsentä

3) *perheellä* lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:ssä tarkoitettun valintaoikeuden piirissä olevia lapsia, heidän kanssaan yhteistaloudessa eläviä vanhempiaan tai muita huoltajiaan sekä vanhemman tai muun huoltajan kanssa yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävää henkilöä.

3 §

Hoitomuodon valinta

Lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:ssä tarkoitettun Suomessa tosiasiallisesti

asuvan lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät lapsen hoidon järjestämiseksi valitse 1 §:ssä tarkoitettua kunnan järjestämää päivähoitopaikkaa, on lapsen muulla tavalla tapahtuvan hoidon järjestämiseksi oikeus tämän lain mukaiseen tukeen.

Jos vanhempi tai muu huoltaja itse hoitaa lasta tai jos lasta muutoin hoitaa henkilö, joka ei ole tässä laissa tarkoitettu hoidon tuottaja, on tukeen kuitenkin oikeus vain, jos lapsi tai perheen nuorin näin hoidettava lapsi on alle kolmivuotias. Tällöin oikeus tukeen perheen muun kuin sanotun alle kolmivuotiaan lapsen osalta päättyy sen vuoden heinäkuun 31 päivänä, jona lapsen 3 momentissa tai peruskoululaissa (476/83) tarkoitettu esiopetus viimeistään alkaisi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna kunnan järjestämän päivähoitopaikan valintana ei pidetä sitä, että lapsi osallistuu yhden toimintavuoden ajan välittömästi ennen oppivelvollisena peruskouluun tai sitä vastaavaan kouluun siirtymistään kunnan järjestämänä päivähoitona toteutettavaan osapäiväiseen esiopetukseen.

4 §

Hoitoraha

Hoitorahaa maksetaan perheen kustakin 1 §:n mukaan tukeen oikeuttavasta lapsesta.

Hoitoraha on alle kaksivuotiaasta 1 200, kaksivuotiaasta 1 000 ja kolme vuotta täytäneestä lapsesta 500 markkaa kalenterikuukaudessa.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa on säädetty, hoitoraha on kuitenkin 250 markkaa kalenterikuukaudessa, jos lapsi osallistuu 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuna aikana kunnan järjestämänä päivähoitona toteutettavaan tai peruskoulussa järjestettävään osapäiväiseen esiopetukseen taikka jos lapsi peruskoululain 36 §:n 1 momentin tarkoitta-

massa tapauksessa aloittaa koulunkäynnin yhtä vuotta säädettyä aikaisemmin.

Edellä 3 §:n 2 momentin tarkoittamassa tapauksessa, ajalta, jolta perheellä on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, maksetaan perheen näin hoidettavista lapsista hoitorahana kuitenkin vain näistä lapsista kulloinkin maksettavien hoitorahojen yhteismäärän ja sairausvakuutuslain 22 §:n 1 momentin mukaisen vanhempainpäivärahan erotus. Jos perheellä ei ole oikeutta äitiys-, isyys- eikä vanhempainrahaan, maksetaan hoitorahana sairausvakuutuslain mukaisen edellä tarkoitetun ajan päättymiseen saakka perheen näin hoidettavista lapsista maksettavien hoitorahojen ja sairausvakuutuslain 22 §:n 1 momentissa tarkoitetun vähimmäismäärän erotus.

Sairausvakuutuslaissa tarkoitetun erityisäitiys- tai äitiysrahakauden alkamisesta lukien, päätettäessä perheen muun kuin sairausvakuutuslain mukaiseen etuuteen oikeuttavan lapsen hoitorahasta, perheessä katsotaan vanhempainrahakauden päättymiseen saakka olevan 3 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla alle kolmivuotias lapsi.

5 §

Hoitolisä

Hoitolisää maksetaan perheen enintään kahdesta hoitorahaan oikeuttavasta lapsesta. Milloin perheessä on useampi kuin kaksi hoitorahaan oikeuttavaa lasta, hoitolisä maksetaan kahdesta nuorimmasta lapsesta.

Hoitolisän täysi määrä lasta kohden on 800 markkaa kalenterikuukaudessa. Hoitolisä maksetaan täysimääräisenä, jos perheen kuukausitulot eivät ylitä perheen koon mukaan määräytyvää tulorajaa. Tulorajan ylittävä tulo vähentää hoitolisän täyttä määrää perheen koon mukaan määräytyvällä prosentiosuudella tulorajan ylittävästä tulosta. Tulorajaa määrättäessä perheen koossa otetaan huomioon perheen 2 §:ssä määritellyistä lapsista enintään kaksi.

Perheen koko henkilöitä	Tulorajat mk/kk	Vähennysprosentti
2	6 890	11,5
3	8 480	9,4
4	10 070	7,9

Edellä 4 §:n 3 momentissa tarkoitetulta ajalta hoitolisä kuitenkin on puolet siitä, mikä hoitolisän määrä muuten olisi.

6 §

Hoitolisän määräytyminen

Hoitolisää määrättäessä perheen tuloina otetaan huomioon, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen (912/92) 27 ja 28 a §:ssä, 29 §:n 1 momentissa sekä 30 §:ssä säädetään. Hoitolisä määrätään sen maksamisajankohdan tilannetta vastaavaksi joko todettavissa olevien tai arvioitujen tulojen perusteella. Hoitolisää määrättäessä ei tulona kuitenkaan oteta huomioon lasten yksityisen hoidon tukea.

Jos hoitolisää 3 §:n 2 momentin tarkoittamassa tapauksessa maksetaan sairausvakuutuslain mukaisen erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahakauden aikana, otetaan vanhempainpäivärahasta tulona vastaavasti huomioon vain se osa, joka ylittää perheen näin hoidettavista lapsista kulloinkin maksettavien niiden hoitorahojen yhteismäärän, joihin perhe vanhempainpäivärahakauden aikana kulloinkin on oikeutettu.

Päätettäessä perheen muun kuin sairausvakuutuslain mukaiseen etuuteen oikeuttavan lapsen hoitolisästä, noudatetaan 4 §:n 5 momentissa säädettyä.

Hoitolisän määrää on tarkistettava, jos hoitolisään vaikuttavat tulot ovat olennaisesti muuttuneet tai jos tarkistamiseen muutoin on aihetta. Kansaneläkelaitos määrää, mitä olennaisella muutoksella tarkoitetaan.

7 §

Lasten yksityisen hoidon tuki eräissä tapauksissa

Sen estämättä, mitä hoitorahan ja hoitolisän määrästä on 4 §:n 2 ja 3 momentissa ja 5 §:n 2 ja 3 momentissa säädetty, on lasten yksityisen hoidon tuki maksettaessa tuki suoraan hoidon tuottajalle aina kuitenkin enintään hoidon korvaukseksi lapsen vanhemman tai muun huoltajan ja hoidon tuottajan välillä sovitun markkamäärän suuruisena.

8 §

Toimeenpano

Tämän lain mukaiset tehtävät hoitaa kansaneläkelaitos. Jollei tässä laissa toisin säädetä tätä lakia toimeenpantaessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä sairausvakuutuslaissa (364/63) on äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan toimeenpanosta säädetty.

9 §

Rahoitus

Kunta korvaa tämän lain nojalla maksetusta lasten yksityisen hoidon tuesta kansaneläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset.

Kunnan maksettavaksi tuleva kustannusten korvaus määrätään kunakin kuukautena käyttäen perusteena niiden tukeen oikeutettujen vanhempien tai muiden huoltajien oikeuden perusteella maksettavia tukia, joiden kotikuntalaisissa (201/94) tarkoitettu kotikunta tämä kunta on kuukauden 1 päivänä. Jos tukeen oikeutettu opiskelun, työn tai vastaavien syiden vuoksi oleskelee muussa kuin kotikunnassaan eikä hänen kotikuntansa kotikuntalain 3 §:n mukaan sen vuoksi muutu, on hänelle maksettava tuki kuitenkin sen kunnan maksettavaksi tulevan kustannusten korvauksen perusteena, jossa hän oleskelee kuukauden 1 päivänä.

Kustannusten korvauksesta vähennetään asianomaisen kunnan aikaisemmin korvaamien kustannusten ja maksetun tuen erotus sekä takaisinperitty tuki.

10 §

Ennakoiden maksaminen

Kansaneläkelaitoksen on viimeistään kunkin kuukauden 15 päivänä ilmoitettava kunnalle sinä kuukautena lasten yksityisen hoidon tukea saavien henkilöiden tukien yhteismäärä.

Kunnan on 1 momentissa tarkoitettun ilmoituksen perusteella viimeistään saman kuukauden 20 päivänä maksettava kansaneläkelaitokselle sen määräämällä tavalla ennakkoon 1 momentissa tarkoitettu markkamäärä.

11 §

Toimintamenot

Tämän lain toimeenpanosta aiheutuvat toimintamenot luetaan kansaneläkelaitoksen toimintamenoiksi.

12 §

Suhde muihin lakeihin

Kunnalle tästä laista aiheutuviin menoihin sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.

Edellä 1 momentissa mainittua lakia ei kuitenkaan sovelleta 20 §:ssä tarkoitettusta kunnallisesta lisästä aiheutuviin menoihin.

13 §

Osittainen hoitoraha

Virka- tai työsuhteessa olevalla Suomessa tosiasiallisesti asuvalla alle kolmivuotiaan lapsen vanhemmalla tai muulla huoltajalla, jonka keskimääräinen viikoittainen työaika on lapsen hoidon vuoksi enintään 30 tuntia, on oikeus saada osittaista hoitorahaa.

Osittaista hoitorahaa ei makseta, kun lapsen vanhempi tai muu huoltaja itse hoitaa lasta 3 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Osittaista hoitorahaa ei makseta ajalta, jolta perheellä on oikeus saada äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa. Jos perheellä ei ole oikeutta äitiys-, isyys- eikä vanhempainrahaan, ei tukea kuitenkaan makseta ennen kuin sairausvakuutuslain mukainen edellä tarkoitettu aika on päättynyt. Tukea ei myöskään makseta erityisäitiysrahan maksamisajalta.

Osittainen hoitoraha on kalenterikuukaudessa 375 markkaa. Tukeen on oikeutettu ainoastaan toinen lapsen vanhemmista tai yksi lapsen muu huoltaja.

14 §

Hakeminen. Myöntäminen

Lasten yksityisen hoidon tukea haetaan kansaneläkelaitoksen paikallistoimistosta.

Tukea ei myönnetä ilman erityistä syytä takautuvasti pitemmältä kuin kuuden kuu-

kauden ajalta ennen sen hakemista.

Tukea ei myönnetä kuukautta lyhyemmältä ajalta.

15 §

Tuen saaja

Jos vanhempi tai muu huoltaja itse hoitaa lasta, lasten yksityisen hoidon tuki maksetaan sille vanhemmalle tai muulle huoltajalle, joka lasta pääasiallisesti hoitaa. Jos lasta muutoin hoitaa henkilö, joka ei ole tässä laissa tarkoitettu hoidon tuottaja, tuki maksetaan hakemuksessa tuen saajaksi ilmoitetulle vanhemmalle tai muulle huoltajalle.

Jos lasta hoitaa tässä laissa tarkoitettu hoidon tuottaja, tuki maksetaan hoidon tuottajalle. Tuki voidaan kuitenkin lapsen hoitojärjestelyn odottamattomasta muutoksesta johtuvasta syystä, jos tuen maksaminen hoidon tuottajalle tilapäisesti estyy, maksaa vanhemmalle tai muulle huoltajalle.

Jos lapsen hoidosta ja kasvatuksesta huolehtii muu kuin vanhempi tai muu huoltaja itse, voidaan tuki, milloin siihen on erityistä syytä, maksaa tälle henkilölle.

16 §

Tuen maksaminen hoidon tuottajalle

Lasten yksityisen hoidon tuen maksaminen tässä laissa tarkoitettulle hoidon tuottajalle edellyttää, että

1) hoidon tuottaja on ennakkoperintälaissa (418/59) tarkoitettuun ennakkoperintärekiestriin merkitty lasten päivähoitotoimintaa harjoittava henkilö, yhteisö tai yhtymä,

2) hoidon tuottaja on lasten päivähoitotoimintaa harjoittava henkilö, yhteisö tai yhtymä, jota ei ole merkitty ennakkoperintälaissa tarkoitettuun ennakkoperintärekiestriin, tai

3) tukeen oikeutetun vanhemman tai muun huoltajan ja hoidon tuottajan välillä on tehty työsopimus kirjallisena vähintään yhden kuukauden ajaksi.

Tuen hakijan tai hakijan osoittaman tuen saajan tulee myös esittää kansaneläkelaitokselle selvitys hoidosta sovittuun korvauksen tai palkan määrästä. Lisäksi tulee esittää selvitys siitä, että 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu hoidon tuottaja on tehnyt 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ilmoituksen taikka että sosiaalihuoltolain (710/82) 6 §:n 1 mo-

mentissa tarkoitettu kunnan toimielin on hyväksynyt, että tuki voidaan maksaa 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle hoidon tuottajalle.

Sen estämättä, mitä muualla on säädetty, kansaneläkelaitoksen tulee 1 momentin 2 ja 3 kohdan tarkoittamissa tapauksissa suorittaa ennakonpidätys maksamastaan tuesta.

17 §

Maksaminen

Lasten yksityisen hoidon tukea maksetaan 4 §:n 4 momentissa tarkoitettujen ajan päättymistä seuraavasta arkipäivästä lukien tai muiden tuen saamisen edellytysten alkaessa.

Tuen maksaminen lakkaa, kun lain 3 §:ssä määritelty oikeus tukeen tai tuen saamisen muut edellytykset lakkaavat.

Tuen maksaminen lakkaa kuitenkin viimeistään peruskoululain 22 §:ssä tarkoitettujen peruskoulun lukuvuoden alkamista edeltävän heinäkuun 31 päivänä sinä vuonna, jona lapsi siirtyy oppivelvollisena peruskouluun.

Jos tukea ei makseta 4 §:n 4 momentissa säädetyn ajan päättymisestä tai alkamisesta johtuen koko kalenterikuukaudelta, maksetaan tukena 1/25 sen määrästä jokaiselta sellaiselta arkipäivältä, jolta perhe on oikeutettu tukeen.

18 §

Maksutapa

Tukierän menettäminen

Lasten yksityisen hoidon tuki maksetaan hakijan, tai tuen saajan ollessa muu kuin hakija, saajan ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen jälkikäteen kuukausittain. Maksupäivä on kunkin kalenterikuukauden viimeinen arkipäivä. Tuki voidaan kuitenkin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja esittää kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn.

Maksettavan tuen osien määrät pyöristetään kukin erikseen täysiksi markkoiksi siten, että jos täyden markkaluvun ylittävä osa on 50 penniä tai pienempi, määrä alennetaan lähimpään täyteen markkalukuun, ja jos se on suurempi kuin 50 penniä, määrä korotetaan lähimpään täyteen markkalukuun. Jos maksettava erä olisi pienempi kuin 100 markkaa, ei tukea makseta.

Tukierä menetetään, jos sitä ei ole nostettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on ollut nostettavissa, jollei erityisestä syystä katsota kohtuulliseksi toisin päättää.

19 §

Maksaminen laitos- ja perhehoidon aikana

Lasten yksityisen hoidon tukea ei makseta jatkuvassa laitoshoidossa tai siihen verrattavassa hoidossa olevasta lapsesta siltä ajalta, jonka hoito kestää yli kolme kuukautta. Laitoshoidolla tai siihen verrattavalla hoidolla tarkoitetaan elatuksen sisältävää kunnan tai kuntayhtymän järjestämää sairaala-, laitostai perhehoitoa. Lastensuojelulain (683/83) perusteella huostaanotetun lapsen osalta tuen maksaminen lakkaa, kun lapsen hoito ja kasvatust on järjestetty kodin ulkopuolella.

20 §

Kunnan lapsen hoidosta maksama lisä

Sen estämättä, mitä hoitorahasta ja hoitolisästä tässä laissa säädetään, voidaan hoitorahaa tai hoitolisää maksaa kunnan päätöksen mukaisella markkamäärällä korotettuna (*kunnallinen lisä*).

Kansaneläkelaitos voi hoitaa kunnan päättämien perusteiden määräämät kunnallisen lisän toimeenpanoon kuuluvat tehtävät myös muissa kuin 1 momentin tarkoittamissa tapauksissa.

Kunnan päätös voidaan tehdä määrääjäksi tai toistaiseksi. Kunnan on ilmoitettava päätöksestään sekä päätöksen voimassaolon jatkamisesta tai lakkaamisesta taikka päätöksen muuttamisesta kansaneläkelaitokselle viimeistään kaksi kuukautta ennen päätöksen voimaantuloa.

Sen estämättä, mitä 8 §:ssä on säädetty, kunta hoitaa muun kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettun kunnallisen lisän toimeenpanoon kuuluvat tehtävät.

21 §

Takaisinperintä

Jos lasten yksityisen hoidon tukea on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena, aiheettomasti maksettu tuki on perittävä takaisin tukeen oikeutetulta vanhemmalta tai muulta huoltajalta. Takaisin ei kuitenkaan

voida periä tukea, joka on maksettu aikaisemmin kuin viisi vuotta ennen sitä, kun tuen aiheettoman maksamisen aiheuttanut syy on tullut ilmi.

Takaisinperinnästä voidaan luopua joko kokonaan tai osittain, jos tuen aiheeton maksaminen ei ole johtunut tukeen oikeutetun tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos aiheettomasti maksettu määrä on vähäinen.

Takaisin perittävä määrä voidaan kuitata tukeen oikeutetulta myöhemmin maksettavista tuen maksueristä.

Takaisinperintää koskeva lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

22 §

Muutoksenhaku

Kansaneläkelaitoksen päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta sosiaalivakuutuslautakunnalta ja sosiaalivakuutuslautakunnan päätökseen tyytymätön tarkastuslautakunnalta. Sosiaalivakuutuslautakunnasta ja tarkastuslautakunnasta säädetään sairausvakuutuslaissa.

Valituskirjelmä on toimitettava kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon tai muutoksenhakuviranomaiselle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

Kansaneläkelaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Tuen myöntämistä koskevaan kansaneläkelaitoksen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla siltä osin kuin päätös koskee 20 §:ssä tarkoitettun kunnallisen lisän määrätymisperusteita.

23 §

Tietojenantovelvollisuus

Lasten yksityisen hoidon tuen hakijan ja hakijan osoittaman tuen saajan tulee ilmoittaa kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle kansaneläkelaitoksen määräämällä tavalla tuen myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Tuen hakijan ja saajan tulee myös ilmoittaa kaikista tukeen vaikuttavista muutoksista.

Kunnan on ilmoitettava kansaneläkelaitokselle, jos lasten yksityisen hoidon tukeen oikeutettu lapsi saa lasten päivähoidosta anne-

tun lain 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun päivähoitopaikan, jos tällainen hoito lakkaa tai jos kunnan tiedossa on, että lapsi on tämän lain 19 §:ssä tarkoitetussa laitos- tai perhehoidossa tai on muuttanut toiseen kuntaan, sekä muista mahdollisista tiedossaan olevista tuen maksamiseen tai määrään vaikuttavista seikoista.

Valtion, kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen, vakuutus- ja eläkelaitos, eläkesäätiö, työnantaja sekä sairaala tai muu hoitolaitos ovat velvollisia antamaan kansaneläkelaitokselle ja tämän lain mukaiselle muutoksenhakuviranomaiselle maksutta hallussaan olevat lasten yksityisen hoidon tukea koskevan asian ratkaisemista varten tarpeelliset tiedot.

Lain 2 §:n 2 kohdassa tarkoitetun työsuhteisen hoidon tuottajan on annettava 16 §:n 2 momentin tarkoittamalle kunnan toimielimelle siinä tarkoitettua hyväksyntää varten tarvittavat tiedot.

24 §

Tietojen lähettäminen ja käyttäminen eräissä tapauksissa

Tuen maksamisen yhteydessä kansaneläkelaitos lähettää kunnalle tiedot sinä kuukautena lasten yksityisen hoidon tukeen oikeutetuista ja tukea saavista henkilöistä, yhteisöistä tai yhtymistä ja näille maksettavien tukien määristä.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus käyttää tämän lain mukaisia asioita ratkaistessaan myös muiden hoitamiensa etuuksien ratkaisemista varten saamia tietoja.

25 §

Ulosmittaus- ja siirtokielto

Lasten yksityisen hoidon tukea ei 3 §:n 2 momentin tarkoittamassa tapauksessa saa ulosmitata tukeen oikeutetulta henkilöltä.

Sopimus, joka tarkoittaa tähän lakiin perustuvan oikeuden siirtämistä toiselle, on mitätön.

26 §

Salassapitovelvollisuus

Tämän lain mukaisia tehtäviä hoitavat henkilöt eivät saa ilman asianomaisen henkilön

suostumusta ilmaista sivulliselle yksityistä, perheen tai hoidon tuottajan salaisuutta, josta he asemansa tai tehtävänsä perusteella ovat saaneet tietää.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei estä asian ilmaisemista sille, jolla lain nojalla on oikeus saada asiasta tieto.

27 §

Salassapitovelvollisuuden rikkominen

Rangaistus 26 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla kuin rikoslain 38 luvun 1 §:ssä säädetä ankarampaa rangaistusta.

28 §

Hallintoriitojen oikeuspaikka

Jos 9 §:ssä tarkoitetussa asiassa muutoin kuin valitustietä haetaan ratkaisua kuntien välistä korvausvelvollisuutta koskevaan riitaan, ratkaisee tällaisen riita-asian se lääninoikeus, jonka alueella hakijakunta sijaitsee.

29 §

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

30 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1997.

Tällä lailla kumotaan lasten kotihoidon tuesta 21 päivänä elokuuta 1992 annettu laki (797/92) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Lasten kotihoidon tukea koskevassa asiassa sovelletaan kuitenkin 2 momentissa kumottua aikaisempaa lainsäädäntöä.

Ennen tämän lain voimaantumista voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

31 §

Eräiden säännösten soveltaminen

Jos ennen tämän lain voimaantuloa annettussa muussa laissa taikka asetuksessa tai päätöksessä on viitattu 30 §:n 2 momentissa kumottuun lasten kotihoidon tuesta annettuun lakiin, viittauksen katsotaan soveltuvin osin kohdistuvan tämän lain vastaavaan säännökseen.

32 §

Siirtymäsäännökset

Lain 16 §:n 2 momentissa tarkoitetun kunnan toimielimen tulee käsitellä sille lain voimaantuloon mennessä saapuneet hakemukset

tuen maksamisesta 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettulle työsuhteessa olevalle hoidon tuottajalle viimeistään kahden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Kansaneläkelaitoksen tulee käsitellä sille lain voimaantuloon mennessä saapuneet yksityisen hoidon tukea koskevat hakemukset viimeistään kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Tämän lain 15 §:n 2 momentin säännöstä tuen maksamisesta hoidon tuottajalle ryhdyttään soveltamaan vasta 1 päivästä tammikuuta 1998 lukien ja vain siihen tukeen, johon oikeus syntyy sanotusta ajankohdasta lukien. Tähän saakka säännöksen mukaan yksityiselle hoidon tuottajalle maksettava tuki maksetaan hakemuksessa tuen saajaksi ilmoitetulle lapsen vanhemmalle tai muulle huoltajalle.

2.

Laki

lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten päivähoidosta 19 päivänä tammikuuta 1973 annetun lain (36/73) 11 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 21 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa (798/92), seuraavasti:

11 a §

(/) mukaiseen tukeen sanotussa laissa tarkemmin säädettävällä tavalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät lapsen hoidon järjestämiseksi valitse kunnan järjestämää 1 momentin mukaista päivähoitopaikkaa, on lapsen muulla tavalla tapahtuvan hoidon järjestämiseksi oikeus lasten yksityisen hoidon tuesta annetun lain

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta
muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1527/95) voimaantulosäännös seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1996 ja on voimassa 31 päivään hei-
näkuuta 1997.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elo-
kuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.

4.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 5 §:n 1 momentin 7 a kohta,
 sellaisena kuin se on 27 päivänä helmikuuta 1987 annetussa laissa (226/87), sekä
muutetaan 27 a §:n otsikko ja 2 momentti,
 sellaisena kuin se on 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (357/95), seuraavasti:

27 a §

*Lisäläkkeen ja lasten yksityisen hoidon
 tuen vaikutus työttömyyspäivärahaan*

 Jos työttömyyspäivärahaan oikeutettu henkilö tai hänen puolisonsa saa lasten yksityisen hoidon tuesta annetun lain (/) mukaista lasten yksityisen hoidon tukea, hänen täysimääräisen peruspäivärahansa määrää tai hänelle maksettavaa ansioon suhteutettua päivärahaa vähennetään etuuden määrällä. Puolison saamaa yksityisen hoidon tukea ei vähennetä, jos puoliso lasten yksityisen hoidon tuesta annetun lain 3 §:n 2 momentin tarkoittamassa tapauksessa itse hoitaa lasta

eikä hänellä tämän johdosta ole oikeutta työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatuesta annetun lain mukaiseen työmarkkinatukeen. Mikäli molemmat puoliset ovat työttömänä saaden työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea, vähennys tehdään sen puolison etuuden määrästä, jolle yksityisen hoidon tuki on myönnetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1997.

Lakia sovelletaan päivärahoihin, jotka kohdistuvat aikaan lain voimaantulosta lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki

työmarkkinatuesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työmarkkinatuesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1542/93) 24 §:n
 1 momentin 2 kohta seuraavasti:

24 §

Työmarkkinatuen tarveharkinta

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon henkilön omat tulot kokonaan ja hänen puolisonsa tulot 300 markkaa ylittävältä osalta kuukaudessa. Puolisoon rinnastetaan myös sellainen henkilö, jonka kanssa hakija avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa. Aviopuolisoita, jotka välien rikkoutumisen vuoksi asuvat

pysyvästi erillään, ei pidetä puolisoina. Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

2) lasten yksityisen hoidon tuesta (/)
 annetun lain mukaista hoitorahaa ja hoitolisää;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

6.

Laki**opintotuesta annetun lain 6 §:n 8 kohdan ja
17 §:n 2 momentin kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Täten kumotaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/94) 6 §:n 8 kohta ja 17 §:n 2 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1997.

Kumotun 17 §:n 2 momentin säännöstä sovelletaan kuitenkin 31 päivään joulukuuta

1997 asti siten, että se, mitä on säädetty lasten kotihoidon tuesta annetun lain mukaisesti kotihoidon tuesta tarkoittaa tämän lain voimaantulosta lukien lasten yksityisen hoidon tuesta annetun lain (/) mukaista opiskelijalle maksettavaa lasten yksityisen hoidon tukea.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

7.

Laki

**sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista
annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (734/92) 2 §:n otsikko ja 2 momentti, sekä
lisätään lakiin uusi 10 a § ja 11 §:ään, sellaisena kuin se on 17 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1288/93), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

2 §

*Maksun enimmäismäärä ja
vähimmäismäärä*

 Asetuksella voidaan säätää maksun enimmäismäärä ja maksu määräytyväksi maksukyvyn mukaan. Asetuksella voidaan myös säätää lasten päivähoidosta määrättävän maksun vähimmäismäärä.

10 a §

*Päivähoitomaksun määräämisen perusteena
olevat tulot*

Päätettäessä lasten päivähoidosta määrättävästä maksusta otetaan perheen tuloina huomioon lasten yksityisen hoidon tuesta annetun lain (/) 6 §:ssä tarkoitetut tulot. Kansaneläkelaitos vahvistaa tulojen määrän (*tulopäätös*). Kunta voi kuitenkin ilman tulopäätöstä määrätä enimmäismaksun, jos hakija ei ilmoita perheen tuloja. Tulojen vahvistamisessa noudatettavasta menettelystä säädetään asetuksella. Tulojen vahvistamiseen ja sitä koskevaan muutoksenhakuun sovelletaan lisäksi soveltuvin osin edellä mainitun

lain 22 §:n 1—3, 23 §:n 1—3 ja 24 §:n 2 momentin sekä 26 ja 27 §:n säännöksiä.

Kansaneläkelaitoksen on tehtävä 1 momentissa tarkoitettu tulopäätös mahdollisimman pian. Päätös on kuitenkin tehtävä viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun päivähoitopaikan hakija on toimittanut tulopäätöksen tekemiseksi tarvittavat selvitykset kansaneläkelaitokselle.

Tulopäätöksen tekemisestä aiheutuvat toimintamenoit luetaan kansaneläkelaitoksen toimintamenoiksi.

11 §

*Maksun perimättä jättäminen tai
alentaminen*

 Siitä poiketen, mitä 1 momentissa säädetään, lasten päivähoidosta määrättyä kokopäivähoidon maksua saa 1 momentissa säädetyn perustein alentaa alle asetuksen mukaisen vähimmäismaksun tai jättää se perimättä vain, jos lapsen kanssa yhteistaloudessa asuvat vanhemmat tai muut huoltajat ovat omassa tai toisen työssä, työharjoittelussa tai opiskelevat taikka ovat työkyvyttömiä. Jos päivähoito on tarpeellista lapsen hoidon tai kasvatuksen takia, voidaan maksua kuitenkin

aina alentaa tai jättää se perimättä 1 momentissa säädetyillä perusteilla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 25 päivänä lokakuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Terttu Huttu-Juntunen

2.

Laki

lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten päivähoidosta 19 päivänä tammikuuta 1973 annetun lain (36/73) 11 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 21 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa (798/92), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 a §

Alle nelivuotiaan lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät lapsen hoidon järjestämiseksi valitse kunnan järjestämää 1 momentin mukaista päivähoitopaikkaa, on lapsen muulla tavalla tapahtuvan hoidon järjestämiseksi oikeus saada lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista tukea.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät lapsen hoidon järjestämiseksi valitse kunnan järjestämää 1 momentin mukaista päivähoitopaikkaa, on lapsen muulla tavalla tapahtuvan hoidon järjestämiseksi oikeus lasten yksityisen hoidon tuesta annetun lain (/) mukaiseen tukeen sanotussa laissa tarkemmin säädettävällä tavalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki

**lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta
muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1527/95) voimaantulosäännös seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996 ja on voimassa 31 päivään heinäkuuta 1997.

Tätä lakia ei kuitenkaan sovelleta syyskuun 1 päivän 1997 jälkeen niihin hakemuksiin, jotka koskevat päivähoitopaikan saamista 1 päivästä tammikuuta 1998.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996 ja on voimassa 31 päivään heinäkuuta 1997.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 5 §:n 1 momen-
 tin 7 a kohta,

sellaisena kuin se on 27 päivänä helmikuuta 1987 annetussa laissa (226/87), sekä
muutetaan 27 a §:n otsikko ja 2 momentti,
 sellaisena kuin se on 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (357/95), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Työttömyyspäivärahaoikeuden rajoitukset

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta
 henkilöllä:

7 a) joka saa lasten kotihoidon tuesta an-
 netun lain (24/85) mukaista lisäosaa.

(7 a kohta kumotaan)

27 a §

*Lisäläkkeen ja lasten kotihoidon tuen vai-
 kutus työttömyyspäivärahaan*

27 a §

*Lisäläkkeen ja lasten yksityisen hoidon
 tuen vaikutus työttömyyspäivärahaan*

Jos työttömyyspäivärahaan oikeutettu hen-
 kilö tai hänen puolisonsa saa lasten koti-
 hoidon tuesta annetun lain mukaista perus-
 osaa tai sisaruskorotusta, hänen täysimääräi-
 sen peruspäivärahansa määrää tai hänelle
 maksettavaa ansioon suhteutettua päivärahaa
 vähennetään etuuden määrällä. Puolison saa-
 maa kotihoidon tukea ei vähennetä, jos puo-
 liso saa myös kotihoidon tuen lisäosaa. Mi-
 käli molemmat puoliset ovat työttömänä
 saaden työttömyyspäivärahaa tai työmarkki-
 natuesta annetun lain (1542/93) mukaista
 työmarkkinatukea, vähennys tehdään sen
 puolison etuuden määrästä, jolle kotihoidon
 tuen perusosa tai sisaruskorotus on myön-
 netty.

Jos työttömyyspäivärahaan oikeutettu hen-
 kilö tai hänen puolisonsa saa *lasten yksityi-
 sen hoidon tuesta* annetun lain (/) mu-
 kaista *lasten yksityisen hoidon tukea*, hänen
 täysimääräisen peruspäivärahansa määrää tai
 hänelle maksettavaa ansioon suhteutettua
 päivärahaa vähennetään etuuden määrällä.
 Puolison saamaa *yksityisen hoidon tukea* ei
 vähennetä, jos puoliso *lasten yksityisen hoi-
 don tuesta* annetun lain 3 §:n 2 momentin
*tarkoittamassa tapauksessa itse hoitaa lasta -
 eikä hänellä tämän johdosta ole oikeutta
 työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatuesta
 annetun lain mukaiseen työmarkkinatukeen.*
 Mikäli molemmat puoliset ovat työttömänä
 saaden työttömyyspäivärahaa tai työmarkki-
 natukea, vähennys tehdään sen puolison
 etuuden määrästä, jolle *yksityisen hoidon
 tuki* on myönnetty.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elo-
 kuuta 1997.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Lakia sovelletaan päivärahoihin, jotka kohdistuvat aikaan lain voimaantulosta lukien.
Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.*

5.

Laki**työmarkkinatuesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työmarkkinatuesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1542/93) 24 §:n
 1 momentin 2 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 §

Työmarkkinatuen tarveharkinta

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon henkilön omat tulot kokonaan ja hänen puolisonsa tulot 300 markkaa ylittävältä osalta kuukaudessa. Puoliso on rinnastetaan myös sellainen henkilö, jonka kanssa hakija avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa. Aviopuolisoita, jotka välien rikkoutumisen vuoksi asuvat pysyvästi erillään, ei pidetä puolisoina. Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

 2) lasten kotihoidon tuen perusosaa ja sisaruskorotusta;

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon henkilön omat tulot kokonaan ja hänen puolisonsa tulot 300 markkaa ylittävältä osalta kuukaudessa. Puoliso on rinnastetaan myös sellainen henkilö, jonka kanssa hakija avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa. Aviopuolisoita, jotka välien rikkoutumisen vuoksi asuvat pysyvästi erillään, ei pidetä puolisoina. Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

 2) lasten yksityisen hoidon tuesta (/)
 annetun lain mukaista hoitorahaa ja hoitoli-
 sää;

 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

7.

Laki**sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista
annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (734/92) 2 §:n otsikko ja 2 momentti, sekä

lisätään lakiin uusi 10 a § ja 11 §:ään, sellaisena kuin se on 17 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1288/93), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Maksun enimmäismäärä

Ehdotus

2 §

*Maksun enimmäismäärä ja
vähimmäismäärä*

Asetuksella voidaan säätää *palvelusta perittävän* maksun enimmäismäärä ja maksu määräytyväksi maksukyvyyn mukaan.

Asetuksella voidaan säätää maksun enimmäismäärä ja maksu määräytyväksi maksukyvyyn mukaan. Asetuksella voidaan myös säätää lasten päivähoidosta määrättävän maksun vähimmäismäärä.

10 a §

*Päivähoitomaksun määrämisen perusteena
olevat tulot*

Päätettäessä lasten päivähoidosta määrättävästä maksusta otetaan perheen tuloina huomioon lasten yksityisen hoidon tuesta annetun lain (/) 6 §:ssä tarkoitetut tulot. Kansaneläkelaitos vahvistaa tulojen määrän (tulopäätös). Kunta voi kuitenkin ilman tulopäätöstä määrätä enimmäismaksun, jos haki ei ilmoita perheen tuloja. Tulojen vahvistamisessa noudatettavasta menettelystä säädetään asetuksella. Tulojen vahvistamiseen ja sitä koskevaan muutoksenhakuun sovelletaan lisäksi soveltuvien osin edellä mainitun lain 22 §:n 1—3, 23 §:n 1—3 ja 24 §:n 2 momentin sekä 26 ja 27 §:n säännöksiä.

Kansaneläkelaitoksen on tehtävä 1 momentissa tarkoitettu tulopäätös mahdollisimman pian. Päätös on kuitenkin tehtävä viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun päivähoitopaikan hakija on toimittanut tulopäätöksen tekemiseksi tarvittavat selvitykset kansaneläkelaitokselle.

Tulopäätöksen tekemisestä aiheutuvat toimintamenot luetaan kansaneläkelaitoksen toimintamenoiksi.

11 §

Maksun perimättä jättäminen tai alentaminen

Siitä poiketen, mitä 1 momentissa säädetään, lasten päivähoidosta määrättyä kokopäivähoidon maksua saa 1 momentissa säädetyin perustein alentaa alle asetuksen mukaisen vähimmäismaksun tai jättää se perimättä vain, jos lapsen kanssa yhteistaloudessa asuvat vanhemmat tai muut huoltajat ovat omassa tai toisen työssä, työharjoittelussa tai opiskelevat taikka ovat työkyvyttömiä. Jos päivähoito on tarpeellista lapsen hoidon tai kasvatuksen takia, voidaan maksua kuitenkin aina alentaa tai jättää se perimättä 1 momentissa säädetyillä perusteilla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Asetus

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ministerin esittelystä

muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 9 päivänä lokakuuta 1992 annetun asetuksen (912/92) 4 §, sekä

lisätään asetukseen uusi 4 b § seuraavasti:

4 §

Lasten päivähoito

Lasten päivähoidosta annetussa laissa (36/73) tarkoitetusta päiväkotij- ja perhepäivähoidosta voidaan määrätä perheen koon ja palvelun käyttäjän maksukyvyyn mukaan määrittyvä kuukausimaksu. Maksu peritään enintään niin monelta kalenterikuukaudelta kuin lapselle on varattu päivähoitopaikka. Perheen kokona otetaan huomioon lapsista enintään kaksi lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:ssä tarkoitetun valinta-oikeuden piirissä olevista lapsista.

Kokopäivähoidon kuukausimaksu on vähintään 200 markkaa. Vähimmäismaksu määrätään, jos perheen kuukausitulot eivät ylitä perheen koon mukaan määräytyvää tulorajaa. Perheen kuukausitulojen ylittäessä tulorajan kokopäivähoidon kuukausimaksu muodostuu vähimmäismaksusta lisätynä markkamäärällä, joka muodostuu perheen koon mukaan määräytyvänä prosentiosuutena tulorajan ylittävästä tulosta. Maksu voi olla enintään 1 000 markkaa.

Maksuprosentit ja tulorajat ovat seuraavat:

Perheen koko	Vähimmäis- tulorajat	Maksuprosentti
1 - 2	6 890	11,5
3	8 480	9,4
4	10 070	7,9

Milloin samasta perheestä on useampi kuin yksi lapsi kunnan järjestämässä kokopäivähoidossa, voidaan toisesta kokopäivähoidossa olevasta lapsesta määrätä saman suuruisen maksu kuin ensimmäisestä. Kustakin seuraavasta lapsesta peritään vähimmäismaksun suuruisen maksu.

Jos lapsi on osapäivähoidossa tai lapsen hoitoaika muutoin jatkuvasti päivittäin, viikoittain tai kuukausittain on säännönmukaista kokopäivähoidon hoitoaikaa merkittävästi lyhyempi, kunnan tulee päättämiensä perusteiden peria hoitoaikaan suhteutettu edellä 1—3 momentissa säädetyn kokopäivähoidon maksua alempi maksu.

Päivähoitona toteutetun osapäiväisen esiopetuksen ajalta kuukausimaksu kuitenkin on vähimmäismaksun suuruisen.

Jos lasten päivähoito alkaa tai loppuu kesken kalenterikuukauden, maksu peritään hoitopäivien lukumäärän mukaan kuukausimaksua alhaisempana.

Tilapäisesti annettavasta päivähoidosta voidaan peria kunnan päättämä maksu.

4 b §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 1 momentissa perheen koosta sekä saman pykälän 2 ja 3 momenteissa muutoin säädetään, kunta voi ottaa käyttöönsä 1 200 markan erikoismaksuluokan niille perheille, joiden kuukausitulot ylittävät 40 000 markkaa.

